

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра менеджменту

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри
Ігор СІРЕНКО
«__» _____ 2023р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти магістр

на тему: **Формування партнерських відносин між владою, бізнесом та громадянськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку**

Виконав: здобувач вищої освіти
6438мз групи

_____ **Анастасія МАРКІНА**
(підпис) (ім'я, прізвище)

Керівник роботи:
доцент кафедри менеджменту,
канд.екон.наук, доцент
(посада, науковий ступень вчене звання)

_____ **Марина ВОЛОСЮК**
(підпис) (ім'я, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра менеджменту

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма – Управління місцевими громадами та неурядовими організаціями

ЗАТВЕРДЖУЮ

гарант освітньої програми
 «Управління місцевими
 громадами та неурядовими
 організаціями»

_____ Марина ВОЛОСЮК
 «___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студенту _____ Маркіній Анастасії Андріївні _____
 (Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Формування партнерських відносин між владою, бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку _____

Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент Волосюк Марина Валеріївна _____

Затверджено наказом ректора № 1058-уч від «21» листопада 2022 року

2. Термін подання роботи: 10 грудня 2022 року _____

3. Вихідні дані по роботі: законодавчі та нормативні акти, наукова та монографічна література з даної проблематики, практичні матеріали Воскресенської селищної ради

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів): 1. Теоретичні аспекти формування партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадським сектором; 2. Аналіз формування партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадськістю у Воскресенській селищній ТГ; 3. Удосконалення механізму формування партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадськістю; 4. Охорона праці та навколишнього середовища.

5. Перелік презентаційних матеріалів: Мета і завдання дослідження; Об'єкт, предмет, наукова новизна дослідження; Партнерство як основа партисипативної демократії; Модель міжсекторального партнерства у забезпеченні економічного розвитку; Нормативно-правове регулювання залучення громадськості до формування та реалізації публічних рішень; Економічний профіль Воскресенської територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області; Аналіз результативності залучення громадськості Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку; Аналіз результативності залучення бізнес-сектору Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку; Модернізація організаційної структури апарату та виконавчих органів Воскресенської селищної ради; Пропозиції щодо удосконалення організаційно-управлінських методів та інструментів взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській ТГ; Побудова належної взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадського сектору Воскресенської територіальної громади; Модель партнерських відносин між владою, бізнесом та громадським сектором у Воскресенській територіальній громаді; Характеристика та аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів в органах публічної влади; Основні завдання Служби охорони праці Воскресенської селищної ради.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці та навколишнього середовища	Андрій МОЗГОВИЙ	05.10.2022	05.12.2022

7. Дата видачі завдання 20 вересня 2022 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи	10.09	
2.	Вибір теми роботи та її узгодження її з науковим керівником	15.09	
3.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	20.09	
4.	Збір статистичної інформації в термін проходження практики на базовому підприємстві (установі, організації)	05.10	
5.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	12.10	
6.	Систематизація інформації та складання розгорнутого плану роботи, затвердження його науковим керівником	14.10	
7.	Розробка теоретичного розділу	22.10	
8.	Розробка аналітичного розділу	29.10	
9.	Розробка проектного розділу	07.11	
10.	Розробка четвертого розділу	10.11	
11.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	17.11	
12.	Редагування рукопису роботи магістра та ознайомлення з ним наукового керівника	30.11	
13.	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді	05.12	
14.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	08.12	
15.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи, автореферату, презентаційного матеріалу на попередній захист	10.12	
16.	Подання роботи і автореферату рецензенту та отримання рецензії	12.12	
17.	Захист роботи перед атестаційною комісією	За графіком АК	

Студент

(підпис)

Анастасія МАРКІНА
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Марина ВОЛОСЮК
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКИМ СЕКТОРОМ.....	9
1.1. Партнерські відносини як основа партисипативної демократії.....	9
1.2. Об'єктивна необхідність формування партнерських відносин задля забезпечення місцевого економічного розвитку.....	15
1.3. Нормативно-правове регулювання залучення громадськості до формування та реалізації публічних рішень.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ У ВОСКРЕСЕНСЬКІЙ СЕЛИЩНІЙ ТГ.....	29
2.1. Економічний профіль Воскресенської територіальної громади.....	29
2.2. Аналіз результативності залучення громадськості Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку.....	37
2.3. Аналіз результативності залучення бізнес-сектору Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку.....	46
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	56
3.1. Пропозиції щодо удосконалення організаційно-управлінських методів та інструментів взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській ТГ.....	56
3.2. Модель формування партнерських відносин між ОМС Воскресенської ТГ, місцевим бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку.....	65
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	69
4.1. Характеристика та аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів.....	69
4.2. Розробка заходів з охорони праці у Воскресенській селищній раді.....	72
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах ефективність діяльності органів місцевого самоврядування, якість управління на локальному рівні, залежить від здатності місцевої влади налагодити партнерські відносини між ОМС, бізнесом та громадським сектором. Цілями такої співпраці мають бути реформування публічного сектору в напрямку партисипативної демократії, наповнення місцевого бюджету, створення нових робочих місць, впровадження місцевих ініціатив та місцевий економічний розвиток.

Тому дослідження проблем і перспектив побудови ефективного механізму формування партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадським сектором у забезпеченні місцевого економічного розвитку є в існуючих умовах актуальним та таким, що потребує уваги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема форм, методів та інструментів залучення громадян та бізнесу до формування та реалізації публічних рішень неодноразово розглядалася вітчизняними фахівцями і науковцями, серед яких Ю. Богач, С. Дружинін, А. Жуковська, Н. Кривокульська, О. Левченко, А. Матійчук, Л. Мельник, В. Слюсаренко, М. Устенко, А. Шинкарьов та інші. Розглянувши погляди різних науковців, можемо зазначити, що формування і розвиток належної взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадян, жителів громади, не може відбуватися спонтанно. Він потребує формування механізмів узгодження інтересів суб'єктів цього процесу, проектування інструментів їх взаємодії та відповідальності, вибір раціональних форм і методів співпраці. Як наслідок, система тристороннього партнерства суттєво відстає від потреб суспільства.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та удосконалення практичних аспектів формування механізму партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадським сектором у забезпеченні місцевого економічного розвитку.

Рух до окресленої мети обумовлює необхідність вирішення низки взаємопов'язаних завдань:

- визначити «партнерські відносини» як основу партисипативної демократії;
- охарактеризувати об'єктивну необхідність формування партнерських відносин задля забезпечення місцевого економічного розвитку;
- розглянути нормативно-правове регулювання залучення громадськості до формування та реалізації публічних рішень;
- дослідити економічний профіль Воскресенської територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області;
- проаналізувати результативність запровадження механізмів участі жителів Воскресенської ТГ до формування та реалізації публічних рішень;
- проаналізувати результативність залучення бізнес-сектору до розвитку Воскресенської ТГ;
- надати пропозиції щодо удосконалення організаційно-управлінських методів та інструментів взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській ТГ;
- запропонувати модель формування партнерських відносин між ОМС Воскресенської ТГ, місцевим бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку;
- охарактеризувати та проаналізувати потенційно шкідливі та небезпечні виробничі фактори;
- дослідити заходи з охорони праці у Воскресенській селищній раді.

Об'єктом дослідження є процес формування партнерських відносини між ОМС, бізнесом та громадським сектором.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів побудови ефективного механізму партнерських відносин між владою, бізнесом та громадським сектором у забезпеченні місцевого економічного розвитку у Воскресенській територіальній громаді Миколаївської області.

Методологічну основу дослідження становили методи наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, системного підходу тощо. Для розв'язання визначених завдань в кваліфікаційній роботі

також застосовувались наступні методи: монографічний - при вивченні літературних джерел, практики публічного управління; теоретичне узагальнення, порівняння та аналогії - для розкриття сутності поняття «партнерські відносини», «міжсекторальне партнерство»; абстрактно-логічний - для здійснення теоретичних узагальнень, формування висновків та обґрунтування нових гіпотез; статистичний - для збору, обробки та аналізу отриманої інформації; функціональної оцінки - для визначення тенденцій соціально-економічного розвитку Воскресенської селищної ТГ; причинно-наслідкових зв'язків - для надання пропозицій щодо удосконалення організаційно-управлінських методів та інструментів взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській селищній ТГ; моделювання - для розробки моделі формування партнерських відносин між ОМС Воскресенської селищної ТГ, місцевим бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні дані національного проєкту «Децентралізація», статистична звітність Воскресенської ТГ і дані, отримані автором в ході досліджень. В роботі використовувалися монографічна і довідкова література, наукові праці вітчизняних вчених, матеріали періодичних видань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних положень щодо формування партнерських відносин задля забезпечення місцевого економічного розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані в управлінській діяльності Воскресенської селищної ради у правових умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Апробація результатів роботи. Результати теоретичних та практичних досліджень за напрямком кваліфікаційної роботи доповідались та обговорювались на Міжнародній науково-практичній конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання», Сумський державний університет (м. Суми, 29-30 листопада 2023р.).

Публікації. За результатами проведених досліджень опубліковано наукову працю:

1. Маркіна А.А. Роль формування партнерських відносин у місцевому економічному розвитку. *Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання» / за заг. ред.: І.І. Рекуненка, В.В. Сулим. Суми: Сумський державний університет, 2023. С. 252-254.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи 86 сторінок, з них основний текст - 77 сторінок. Робота містить 12 таблиць, 13 рисунків. Список використаних джерел налічує 43 найменування на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКИМ СЕКТОРОМ

1.1. Партнерські відносини як основа партисипативної демократії

Питання децентралізації, партисипації та партнерства залишаються актуальними в правових умовах воєнного стану. У праці «Партисипація у стратегуванні розвитку громади» [25], підготовленої за сприяння Програми ООН з відновлення та розвитку миру, за фінансової підтримки Європейського Союзу, чітко визначає, що «участь – це процес участі людей у прийнятті рішень, які впливають на них самих та життя їхніх громад, у соціальних, культурних, гуманітарних, економічних, і важливі для них соціальні сфери. екологічна та інші сфери. Це просте і складне явище водночас. Просте, тому що безпосередньо пов'язана з демократією, по суті, є основним інструментом побудови демократії. Труднощі з участю в тому, що, хоча її називають «фундаментальним правом громадян», досягти та розвинути участь на практиці нелегко, особливо в країнах з нерозвиненою демократією» [25, с.8].

«Партисипативна демократія» розглядається як процес залучення широкого кола учасників до формування та функціонування відповідних політичних систем [11]. Один із найпростіших і найпоширеніших підходів до залучення був сформульований у 2001 році Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка виділяє три основні рівні взаємодії влади з громадськістю: інформування, консультації та активна участь.

Місцеве самоврядування, безпосередня діяльність територіальних громад та діяльність їх органів і посадових осіб насамперед знаходять свій вияв у регулюванні життєдіяльності територіальної громади та вирішенні питань місцевого значення. «Ця життєдіяльність різноманітна. Він включає локальні питання соціально-економічного, політичного, духовно-культурного та

екологічного значення. Тому однією з передумов формування спроможних територіальних громад, створення повноцінної системи місцевого самоврядування та реалізації різноманітних місцевих інтересів є визначення сфери діяльності місцевого самоврядування, в тому числі і насамперед у умови їх ініціативи, самоорганізації, саморегулювання тощо» [2, с.19].

Успіх процесу передачі повноважень на місцевий рівень залежить як від місцевої влади, так і від готовності громади прийняти відповідальність за зміни на місцевому рівні. У сучасних реаліях важко ефективно управляти громадою без розуміння мешканцями процесів, що в ній відбуваються. У свою чергу, низький рівень довіри до влади та пасивність мешканців можуть навіть перешкоджати реалізації якісних змін.

Саме ці сучасні тенденції та інтенсивність суспільного розвитку створюють нові передумови для налагодження комунікації між різними групами, у якій конкуренція (або навіть протиставлення) змінюється конструктивним діалогом і взаєморозумінням. Налагодження партнерства стає одним із найважливіших підходів у діяльності інституцій для досягнення спільних цілей, запорукою важливих змін у громадах та суспільстві в цілому.

У праці [43] децентралізація і партнерство, як спільна діяльність, розглядаються з позиції спільної стратегії боротьби за збереження різноманітності в управлінні та місцевому розвитку. Безперечно, погоджуємось з цим. «Як умова діяльності партнерство означає об'єднання зусиль заради спільно визначених цілей, тобто згоду на співпрацю» [43, с.96].

«Партнерство як процес передбачає низку спільних дій, спільний пошук шляхів вирішення існуючих проблем чи нових можливостей та їх реалізацію. У партнерстві немає другорядних речей. Важливим є як процес налагодження партнерства, розвитку стосунків і налагодження діалогу, так і спільна діяльність, яка є результатом цього процесу. Партнерство може бути як метою діяльності, так і механізмом досягнення цілей. Це стає особливо очевидним, коли стоїть завдання встановити взаєморозуміння, зблизити сторони, створити умови для змін» [43, с.96-97].

«Налагодження партнерства потребує спільності, взаємної зацікавленості та внеску кожного у спільну справу. Партнерство передбачає прагнення об'єднати зусилля та ресурси, енергію, знання, досвід різних груп, кожна з яких привносить у партнерство щось своє, цінне та унікальне. Це певні мережі, але не просто скоординовані дії різних сторін, це, перш за все, спільна відповідальність. Як правило, про партнерство говорять як про спосіб взаємодії, який максимально враховує рівноправність сторін - як щодо участі в процесі, так і з точки зору вигоди, яку отримують сторони» [16, с.64].

Отже, партнерство розглядаємо як діяльність, як процес, як механізм досягнення цілей (рис. 1.1).

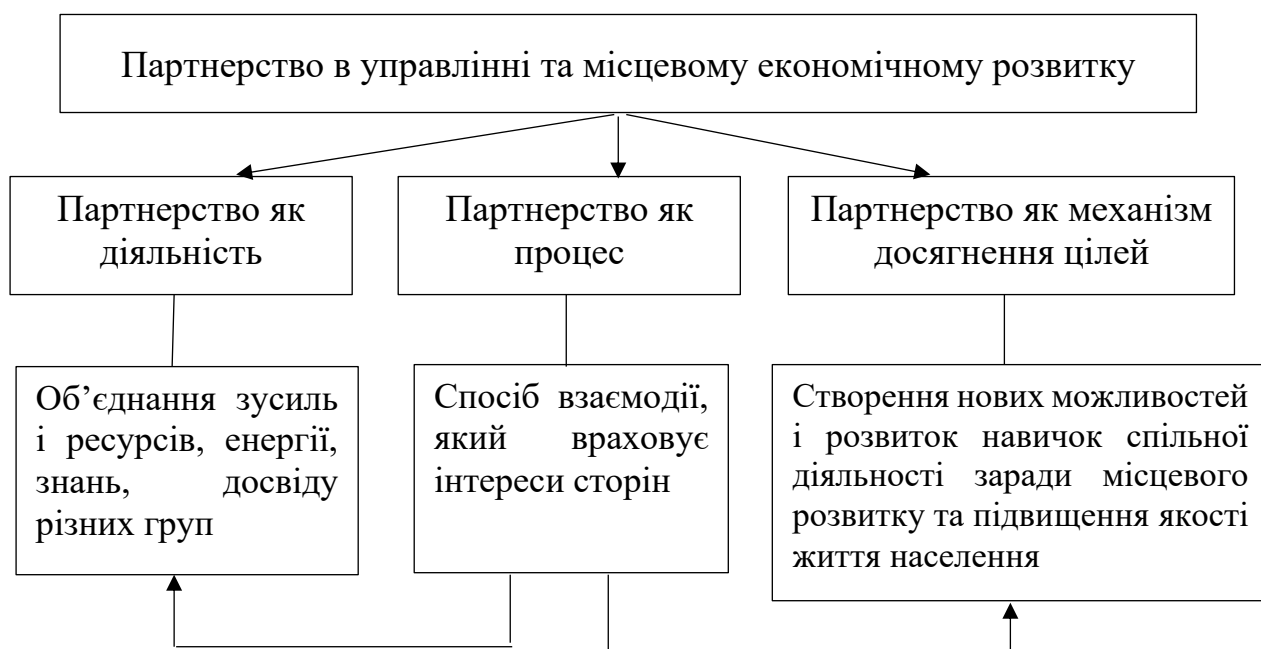

Рис. 1.1. Партнерство як основа партисипативної демократії

У Європі все частіше говорять про партнерство як механізм розвитку соціальної єдності та вирішення соціальних проблем. Метою партнерства є «об'єднати енергію, навички та ресурси ключових зацікавлених сторін - організацій державного сектору, профспілок, волонтерських організацій, груп місцевих громад - у розробці та реалізації місцевих стратегій подолання безробіття, бідності та соціальної ізоляції... Такі партнерства набувають різних форм і охоплюють широкий спектр соціальних, економічних та екологічних

питань» [43, с.97]. Іншими словами, партнерство народжується, коли вони беруться за проблему, яку неможливо вирішити самотійно. Часто один сектор - місцева влада, бізнес чи державний орган - не може вирішити проблеми, які б зацікавили та задовольнили всіх. Але кожен сектор має ресурси, ідеї, знання, досвід, які, пов'язані зі спільними діями, можна спрямувати на благо громади.

В узагальненому сенсі під партнерськими відносинами розуміють «процес створення, підтримки та розширення тісної співпраці між країнами, суб'єктами господарювання та окремими людьми, заснований на принципах підприємництва, ділової етики, порядності, моральності та загальних матеріальних, духовних та суспільних цінностей» [42, с. 75].

Система партнерських відносин формується сукупністю суб'єктів, засобів, форм та механізмів взаємодії, спрямованих на досягнення намічених цілей та результатів. Найважливішими сторонами взаємодії є місцеві органи влади, бізнес, різноманітні громадські об'єднання, мешканці населених пунктів, які виступають як рівноправні партнери.

Зрозуміло, що партнерські відносини не існують в ідеальному форматі – їх необхідно будувати з урахуванням інтересів усіх сторін та ризиків. Партнерські відносини «місцеве самоврядування - бізнес - громадськість» формуються під впливом спільної мети, досягнення згоди, сумлінної співпраці, безпринципності та адаптивності, захищеності сторін, адекватності та прозорості інформаційного середовища. При цьому внутрішня мета такої освіти - принести користь усім її учасникам із мінімальними витратами та максимальним соціально-економічним ефектом. А зовнішньою метою формування партнерських відносин «місцеве самоврядування - бізнес - громадськість» є *забезпечення активного місцевого економічного розвитку та підвищення функціональності та якості їхньої взаємодії*.

Це цілісна система взаємодії влади, бізнесу та громадського сектору, сформована на засадах рівноправності та добровільності, яка забезпечить підвищення ефективності діяльності кожного партнера, покращить якість їх інформаційного забезпечення та створення нових конкурентних переваг як для

учасників партнерства, так і для територіального суспільства в цілому та професійний розвиток учасників партнерства, а також інноваційні підходи до управління територіальною громадою в умовах демократії участі.

Авторський колектив [21] називає «взаємодію бізнесу, влади та громадянського суспільства» складним, багаторівневим процесом. Дослідники підкреслюють, що «крім конкретних виражених, тобто заснованих на балансі інтересів, рішень ще більш важливою є якість форматів численних діалогів, під час проведення яких вони обмінюються інформацією, виробляють узгоджені рішення, оцінюють підсумки зробленого» [21, с.22].

У зв'язку з цим, формуючи партнерські відносини в органах місцевого самоврядування, необхідно пам'ятати про ризики, які супроводжують такі відносини, серед яких: втрата репутації у разі невиконання зобов'язань; втрата незалежності; відтік ресурсів; неможливість реалізації та виникнення непередбачених ситуацій.

На нашу думку, варто звернути увагу на дефініції «громадянське суспільство» та «громадський сектор».

Л. Мельник [19] розглядає громадянське суспільство як «систему, що складається з кількох частин. З одного боку, це громадські організації (інститути), що виконують соціальні функції; з іншого, механізми взаємодії суспільства і держави; по-третє, механізми суспільного контролю владних відносин. Структурними елементами цієї системи є організації (політичні партії, громадські об'єднання, асоціації) і різноманітні об'єднання (професійні, творчі, спортивні, релігійні та ін.), що охоплюють усі сфери суспільного життя і є своєрідним регулятором свободи людини. Метою інституцій громадянського суспільства є спільні дії для сприяння або захисту власних і водночас колективних інтересів, у спосіб, що поважає закон та відповідає перед суспільством» [19, с.4].

На думку вчених [18], взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства відбувається в таких правових формах:

1. «Участь інститутів громадянського суспільства у державній нормотворчій діяльності, що забезпечується через участь у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів.

2. Участь інститутів громадянського суспільства в державній діяльності, що забезпечується повною передачею повноважень державних органів; часткова передача повноважень органів влади; громадський контроль.

3. Участь інститутів громадянського суспільства в державній правоохоронній діяльності, яка забезпечується: реалізацією права на складання протоколів про адміністративні правопорушення; участь інститутів громадянського суспільства в діяльності органів внутрішніх справ із забезпечення охорони громадського порядку; реалізовувати право спільно з працівниками міліції вживати заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і правопорушень; участь інститутів громадянського суспільства в органах Державної прикордонної служби України в охороні державного кордону» [18].

Громадський сектор (неприбуткові, неурядові, недержавні організації) представляє собою ті організації, які не є державою та не є бізнесом. Це зареєстровані громадські організації, неформальні об'єднання, профспілки тощо. Метою їх створення є вирішення конкретних соціальних та/або екологічних проблем території, які «не цікаві» органам місцевого самоврядування та бізнесу.

Тобто, громадський сектор є невід'ємним структурним елементом громадянського суспільства, що тісно вплетений у сучасну систему побудови учасницької демократії в Україні.

У світовій практиці партнерських відносин моделі взаємодії влади, бізнесу та суспільства є надзвичайно різноманітними. В. Михеев [20] розглядає плюралістичну модель, у якій держава є рівновіддаленою від усіх господарюючих суб'єктів, що діють в інтересах національної економіки в цілому, забезпечуючи її стабільність і відносну рівновагу, та неокорпоративістську модель, що орієнтується на так званий «капіталізм кооперації», де головне не успіх окремої людини чи бізнесу, а забезпечення

стабільності та успішного розвитку національної економіки в цілому [20, с.126-127].

У [21] характеризуються інші моделі взаємодії бізнесу, громадянського суспільства і влади, серед яких мережева, кластерна, корпоративна моделі взаємодії [21, с.24].

У кожній конкретній ситуації спільна участь у процесі розвитку території буде відрізнятися залежно від ступеня розвитку людського капіталу, потенціалу й готовності представників громадськості, бізнесу, органів місцевої влади спільно працювати для місцевого розвитку і підвищення якості життя населення.

1.2. Об'єктивна необхідність формування партнерських відносин задля забезпечення місцевого економічного розвитку

Як було зазначено у гл. 1.1, метою формування партнерських відносин «місцева влада - бізнес - громадськість» є забезпечення місцевого економічного розвитку та підвищення функціональності й якості їх взаємодії. Отже місцевий економічний розвиток безпосередньо пов'язаний із взаємоузгодженою та взаємовигідною співпрацею між трьома секторами. У науковій літературі місцевий економічний розвиток трактується як «процес стратегічного партнерства, що сприяє прискоренню темпів зростання ефективності та продуктивності, шляхом стимулювання інвестицій у нові та існуючі підприємства з високим потенціалом зростання та створення умов місцевих факторів, які сприяють до цього розвитку» [26].

Перш за все, міжсекторальна співпраця має стосуватися впровадження інструментів забезпечення місцевого економічного розвитку, таких як: стратегічне планування, залучення інвестицій, сприяння підприємницьким ініціативам, розвиток місцевого ринку праці, комерціалізація інновацій, маркетинг і брендинг території, надання комунальних послуг, забезпечення екологічної складової сталого розвитку тощо.

Оптимальні моделі партнерства держави, бізнесу та громадського сектору мають сприяти досягненню наступних переваг: швидка реалізація місцевих проектів стратегічного значення; прискорити місцевий розвиток; підвищення економічної ефективності; вдосконалювати механізми та моделі обслуговування; диференціація фінансового забезпечення розвитку територій; зменшити інвестиційні витрати; оптимізувати структуру фінансування за рахунок використання інвестиційної підтримки та розширення доступу до нових джерел фінансування.

Консолідуючи економічні, фінансові та людські ресурси, органи місцевого самоврядування можуть вийти на новий рівень місцевого економічного розвитку, покращити якість надання послуг та підвищити рівень життя населення. Співпраця можлива як усередині двох секторів (державного та громадського), так і між трьома секторами. Спільна діяльність зазначених секторів є ознакою *міжсекторального партнерства*.

Основні форми співпраці влади та бізнесу можна структурувати наступним чином:

1) економічна взаємодія, зокрема: державні корпорації; корпорації з державною участю; державно-приватне партнерство; ринкові відносини (закупівлі, тендери, інвестиційні контракти);

2) правова взаємодія, що включає: державне стимулювання підприємницької діяльності; державна політика розвитку та захист конкуренції; державне регулювання взаємодії державних та бізнес-структур;

3) організаційна взаємодія, яка передбачає: участь представників бізнесу у реалізації проектів місцевого економічного розвитку; соціальне підприємництво; держзамовлення.

Окрім цього, зовнішня та внутрішня адвокація є необхідним елементом використання сучасних механізмів залучення громадськості до процесу розробки та реалізації публічної політики та контролю за дотриманням прав та свобод, а також залучення бізнесу до вирішення проблем місцевого економічного розвитку.

Внутрішня адвокація – це досягнення змін у існуючій нормативно-правовій базі зсередини системи із залученням професійних лобістів, лояльних чиновників та бізнесменів. В основі цієї стратегії лежить принцип надання влади невеликій кількості осіб, які тісно пов'язані з прийняттям рішень або мають доступ до ключових ресурсів. Цей вид діяльності, як правило, не вимагає значної мобілізації і може здійснюватися невеликою групою або навіть однією людиною. Найчастіше найкращими захисниками в таких випадках є представники груп, права яких були порушені або виключені з важливих процесів.

Зовнішня адвокація передбачає об'єднання та зміцнення ініціатив, що виходять від людей, так званих «ініціатив знизу» - від груп людей, яким проблема не байдужа або безпосередньо потерпає від порушення їхніх прав. На відміну від стратегії внутрішньої адвокації, цей метод передбачає мобілізацію зусиль великої кількості людей та створення груп громадського тиску. Таким чином, енергія змін акумулюється не в системі, а в громаді, і громадськими заходами активісти досягають необхідних змін у системі. Стратегія зовнішньої адвокації передбачає залучення всіх зацікавлених осіб, мобілізацію кожного для сприяння успіху. Кожна дія, навіть маленька, сприяє розширенню можливостей усіх учасників процесу та усвідомленню незамінності кожного учасника.

Перш за все, міжсекторальне партнерство має стосуватися впровадження інструментів забезпечення місцевого економічного розвитку, таких як: стратегічне планування, залучення інвестицій, сприяння підприємницьким ініціативам, розвиток місцевого ринку праці, комерціалізація інновацій, маркетинг і брендинг території, надання комунальних послуг, забезпечення екологічної складової сталого розвитку тощо.

Представимо модель міжсекторального партнерства, яка працює на цілі місцевого економічного розвитку, у вигляді схеми (рис.1.2). Як бачимо, міжсекторальне партнерство є вкрай важливим для місцевої влади. Завдяки консолідації економічних, фінансових та людських ресурсів місцева влада може досягти нового рівня місцевого соціально-економічного розвитку, покращити якість надання послуг та підвищити рівень життя населення.

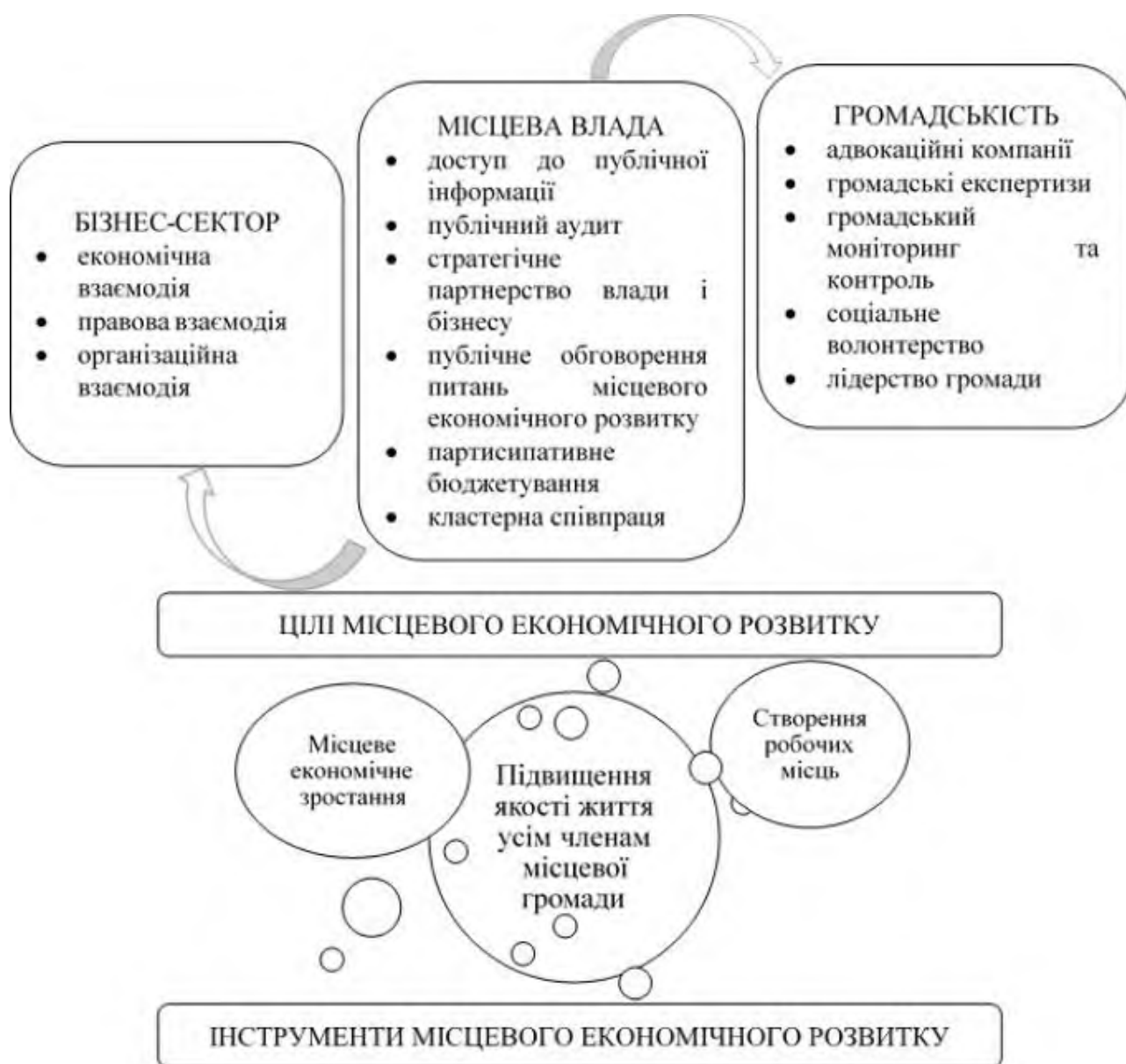

Рис. 1.2. Модель міжсекторального партнерства у забезпеченні місцевого економічного розвитку

Партнерство можливе як усередині одного сектора (державного, приватного та громадського), так і між різними секторами. Спільна діяльність цих секторів є ознакою міжсекторального партнерства. Особливим видом партнерства є співробітництво у формі кластера, що є системою взаємопов'язаних компаній, постачальників, наукових установ, споживачів, органів влади та інших суб'єктів, які співпрацюють для досягнення конкурентоспроможності на місцевому, регіональному та державному рівнях.

Партнерство може існувати абсолютно у всіх сферах життя. Таким чином, у сфері громадської охорони здоров'я «ми виділяємо кілька типів партнерства: державно-приватне (з підприємцями та компаніями); приватно-некомерційне партнерство (між громадськими організаціями та підприємцями і бізнесом); державно-некомерційне партнерство (між державним та державним секторами). Таке партнерство передбачається в контексті міжсекторальних дій, що включають ініціативи щодо зміцнення здоров'я на місцевому, регіональному та національному рівнях» [27, с.223-225].

Потенціал міжсекторального партнерства у сфері культури розглядають як «інвестиції у людський розвиток, оскільки культурні ресурси громади можуть бути перетворені на економічне багатство шляхом просування унікальної самобутності, традицій, культурних продуктів та послуг регіону, спрямованих на створення робочих місць та доходів» [8, с.119-120].

Важливу роль та спрямованість кожного з партнерів міжсекторальної співпраці обґрунтовано в організації інклюзивного навчання на рівні громади: «заклади освіти (забезпечення психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу); інклюзивно-ресурсні центри (надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг); заклади соціальної сфери (надання соціальних послуг); реабілітаційні установи (надання реабілітаційних послуг); заклади охорони здоров'я (здійснення медичного обслуговування на основі МКФ-ДП); громадські організації (ініціатива з реалізації інклюзивних проектів на рівні громади)» [15, с.61].

Взаємодія різних суб'єктів, зацікавлених у сталому розвитку території, виражається у міжсекторальному партнерстві при реалізації регіональної екологічної політики. Таке партнерство «виступає як взаємодія органів державного управління у сфері екології, органів місцевого самоврядування, бізнес-корпорацій та інститутів громадянського суспільства з метою забезпечення екологічної безпеки регіону та задоволення екологічних потреб населення. Ефективність партнерства у сфері екологічної політики визначається такими факторами: 1) системністю нормативно-правової бази; 2) налагоджена

взаємодія у сфері інформації та спілкування суб'єктів партнерства; 3) високий рівень екологічної свідомості та громадської активності населення» [3, с.88].

В правових умовах воєнного стану в територіальних громадах допомога внутрішньо переміщеним особам (ВПО) підвищується за рахунок «налагодження партнерських та координаційних мереж між державним, громадським та приватним секторами, створенні на базі громадських організацій приватно-державного консорціуму допомоги ВПО» [12, с.161].

В умовах повоєнного відновлення перспективними секторами для формування партнерських відносин між владою, бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку мають стати:

- 1) пошук зовнішнього фінансування. Зазвичай така функція не притаманна громадським організаціям, але з огляду на значну необхідність залучення ресурсів для відновлення, керівництво громад покладається на них у цьому аспекті. Варто зазначити, що у розвинених країнах громадські організації залучають 25-30% грантових проектів, реалізують їх та контролюють.
- 2) розвиток соціальних проектів. В умовах, коли місцева влада зосереджена на вирішенні питань безпеки та інфраструктури, турботу про соціальну сферу можна доручити місцевому бізнесу (наприклад, реалізація проекту «соціальна кухня», спрямованого на безоплатне харчування мешканців населеного пункту віком 60+ років).
- 3) контроль за діями органів влади, зокрема забезпечення прозорості розподілу коштів. Цей напрямок можна розглядати як важіль впливу на місцеву владу з боку громадських організацій під час війни та в умовах повоєнного відновлення.
- 4) створення механізмів діалогу між владою, бізнесом, громадськістю.

Отже, реалії сьогодення доводять, що співпраця та кооперація є ефективнішим методом взаємодії, ніж конкуренція. Тому *міжсекторальне партнерство* - це конструктивна взаємодія, спрямована на вирішення поточних місцевих проблем та забезпечення місцевого економічного розвитку.

1.3. Нормативно-правове регулювання залучення громадськості до формування та реалізації публічних рішень

Основні засади реалізації форм прямої демократії закріплені у Конституції та законах України. Конституція України встановлює всі необхідні передумови для становлення та розвитку місцевого самоврядування, включаючи розширення громадськості.

Зокрема, ст. 140 Конституції України визначає місцеве самоврядування як «право територіальної громади - мешканців одного села чи добровільного об'єднання мешканців кількох сіл, селищ та міст у складі сільської громади - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України» [14].

Основний закон гарантує громадянам «право обирати та бути обраними до органів місцевого самоврядування; брати участь у місцевих референдумах, виборах, громадських слуханнях тощо; організовувати збори, мітинги, ходи та демонстрації за умови попереднього повідомлення органів місцевого самоврядування; рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування; направляти індивідуальні та колективні письмові звернення або особисті звернення (клопотання) до органів місцевого самоврядування та посадових осіб». Конституція також гарантує права громадян, необхідні для здійснення місцевого самоврядування: свободу вступу в політичні партії та громадські організації для здійснення та захисту своїх прав і свобод, а також задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, визначених законом в інтересах національної безпеки та цивільного порядку, захисту суспільної охорони здоров'я або захисту прав та свобод інших осіб» [14].

Подібні засади закріплені і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [34], який визначає, що «громадськість має можливість здійснювати управління безпосередньо у формі місцевого референдуму, зборів, загальних зборів громадян, місцевих ініціатив, громадських слухань та через органи

місцевого самоврядування - села, селища, муніципальні поради та їх виконавчі органи. Важлива роль також належить громадським слуханням, зустрічам із депутатами та чиновниками, які дозволяють спільноті вислухати та внести пропозиції з питань місцевого життя та управління. У вищезгаданому законі також докладно описані можливості публічного вираження через загальні збори громадян, місцеві ініціативи та громадські слухання» [34].

Доступ до інформації є основою всіх наступних етапів, спрямованих на залучення громадськості до формування та реалізації державних рішень. Закони України "Про доступ до публічної інформації" [30] та "Про інформацію" [33] гарантують право громадян на інформацію. Закон України «Про інформацію» [33] встановлює «основні засади інформаційних відносин та гарантування права на інформацію». Закон України «Про доступ до публічної інформації» [30] містить чітко визначений механізм реалізації права кожного на доступ до публічної інформації.

Рис. 1.3. Публічна інформація як основа залучення громадськості до формування та реалізації публічних рішень

Він містить «перелік гарантій дотримання права на надання публічної інформації, послідовний порядок доступу до неї, визначає такі поняття, як конфіденційна, секретна та службова інформація, регламентує порядок її

отримання, визначає порядок та умови надання та задоволення запиту на інформацію, а також порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності інформаційних розпорядників». Публічна інформація є відкритою, крім випадків, що встановлені законом [30] (рис. 1.3).

За правом доступу Закон [30] визначає два види публічної інформації: відкрита та інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова). Інформація не може потрапити до обмеженого доступу (рис. 1.3) за бажанням виконавця, розпорядника цієї інформації. Вона має відповідати певним признакам, щоб набути ознак обмеженого доступу.

Консультації - це «така форма ініціативи, коли органи державної влади та/або місцевого самоврядування просять громадян та/або неурядові організації висловити їхню думку стосовно конкретного політичного питання чи політичного процесу» [25]. У березні 2021 року Верховна Рада України ухвалила у першому читанні проєкт Закону «Про публічні консультації» [37], який затверджує консультації з громадськістю, публічні обговорення, громадські слухання як форми впливу на процеси демократизації суспільства та розширення впливу на публічну політику. У Законопроєкті [37] передбачено такі види публічних консультацій: публічні обговорення; електронні консультації; адресні консультації. Визначено термін публічних консультацій - понад 15 днів. У них зможуть брати участь, зокрема, зацікавлені сторони, які надаватимуть ідеї та пропозиції для розв'язання проблемних питань державного та місцевого значення.

Пропонується законодавчо закріпити обов'язок органів державної влади та органів місцевого самоврядування проводити громадські консультації при розробці та реалізації національної та регіональної політики, вирішувати питання місцевого значення, готувати проєкти стратегічних та програмних документів, нормативно-правових актів.

Належне забезпечення громадської участі у цих процесах передбачатиме:

- планування публічних консультацій;
- складання та оприлюднення консультаційного документа;

- інформування зацікавлених сторін про проведення консультацій;
- проведення консультацій у формі електронних консультацій, публічних заходів, адресних консультацій шляхом надсилання консультаційного документа зацікавленим сторонам;
- оприлюднення отриманих пропозицій, їх вивчення та аналіз;
- оприлюднення звіту про проведені консультації».

Проект Закону «Про публічні консультації» [37] – це принципово нове законодавче регулювання у сфері владно-громадських відносин у порівнянні з іншими нормами законів та підзаконних актів, які діють у цій сфері та регулюють питання громадської участі.

Кожна із сторін (влада, бізнес, громадський сектор) може ініціювати спілкування, яке, у свою чергу, може бути необмеженим чи конкретним. Необмежене спілкування ґрунтується на взаємних інтересах та потенційно спільних цілях з метою забезпечення регулярного обміну ідеями. Конкретне спілкування ґрунтується на взаємних інтересах щодо певних питань розвитку співтовариства. Така взаємодія призводить до розробки рекомендації, стратегії чи спільної програми заходів.

Діалог між владою та громадськістю високо цінується на кожному етапі процесу прийняття управлінських рішень, але має вирішальне значення щодо пріоритетів розвитку, розробки політики та стратегії/інвестиційних програм/проектів та підготовки змін, які будуть прийняті [25].

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку проведення громадських слухань з питань обліку суспільних інтересів при розробці проектів містобудівної документації на місцевому рівні» [31] визначає «механізм проведення громадських слухань з питань розгляду суспільних інтересів при розробці проектів містобудівної документації на місцевому рівні: генеральних планів населених пунктів, планів зонування та детальних планів територій». Громадське обговорення у документі розглядається як «процедура, спрямована на облік думки громадськості та її представників під час ухвалення рішень», а також перелік того, що це тягне за собою. Орган виконавчої відповідає

за організацію громадських дебатів. Основними формами є підготовка та внесення пропозицій та зауважень, а також громадські слухання. Постановою «передбачені випадки неучасті громадськості в обговореннях, при цьому реальний вплив громадських пропозицій на прийняття остаточних рішень не виражено» [17, с. 19].

Місцеві ініціативи є однією із форм безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні. Відповідно до статті 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [34] члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (у порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, винесеного на розгляд ради. місцева влада. самоврядування. Зрозуміло, місцева ініціатива не може суперечити Конституції та чинному законодавству України.

Закон України «Про органи самоорганізації населення» [35] визначає, що однією із форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст та районів міст у вирішенні окремих питань місцевого значення є органи самоорганізації населення (ОСН). Орган самоорганізації населення, створений жителями певної території громади, здатний оперативно вирішувати проблеми місцевого значення та, головне, на користь громади. Основною метою створення ОСН є задоволення суспільних інтересів та потреб мешканців, а також захист прав та інтересів своїх резидентів. Найпростіший спосіб – звернутися до представників органів державної влади чи місцевого самоврядування, правоохоронних органів з адміністративним зверненням щодо порушених прав. Цивільні та комерційні суперечки можуть бути вирішені ОСН у порядку арбітражного суду. Крім того, ОСН має право на судовий захист у конституційних, адміністративних, цивільних, економічних та міжнародних процедурах захисту, наприклад, при апеляції до Європейського суду з прав людини.

А щоб ефективно вирішувати проблеми місцевого значення, ОСН слід налагодити партнерські відносини із владою. Зокрема, представляти разом із місцевими депутатами інтереси своєї території перед міською чи сільською радою та її виконавчим комітетом, вносити пропозиції щодо стратегії розвитку, проекту програми економічного та соціального розвитку та бюджетного проекту.

Представники ОСН можуть бути присутніми на сесіях місцевої ради та на засіданнях виконкому, коли розглядаються питання, безпосередньо пов'язані з їхньою діяльністю. ОСН також має право пропонувати покращення та здійснювати громадський контроль за дотриманням правил благоустрою.

Найвищим рівнем участі громадськості у формуванні та реалізації державних рішень є партнерство. Ідея громадського бюджету (партисипативне бюджетування, партисипативний бюджет) полягає у безпосередній активній участі свідомих громадян у житті власної спільноти. «Залучення мешканців до процесу прийняття рішень про виділення бюджетних коштів на реалізацію власних проектів є одним із найяскравіших прикладів використання норм прямої демократії». Партисипаторне бюджетування – це можливість спільноти реалізувати власні соціальні проекти з допомогою бюджетних коштів. Для реалізації бюджету участі у місцевому бюджеті щороку передбачають на це бюджетні кошти, як зазначено у Бюджетному кодексі України [4].

«З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій з метою розширення можливостей участі громадян у процесі державотворення та державного управління все більше застосовуються інструменти електронної демократії», - зазначається у Концепції розвитку електронної демократії в Україні [38].

Метою національної політики електронної демократії має бути «забезпечення багатовекторних інтерактивних комунікаційних потоків, покликаних поєднати громадян, їхніх обраних представників на всіх рівнях та виконавчу гілку влади. Ця політика має вирішувати такі завдання:

- постійно створювати нові суспільні простори для політичної взаємодії та дискусій, насамперед онлайн-середовище, що має значні переваги у сприянні ефективному спілкуванню влади та громадян, громадським дискусіям та дебатам;
- надати сенсу взаємодії між громадянами, парламентаріями та урядом;

- створити механізми, які дадуть представникам представницької та виконавчої влади можливість вивчити та освоїти інструменти електронної демократії;
- гарантувати наявність онлайн інформації достатньої якості. Ця інформація має бути доступною, ясною та зрозумілою, але не надмірно об'ємною та складною за змістом;
- докласти якнайбільше зусиль для залучення до демократичного діалогу якомога ширшого кола громадськості, зокрема груп, традиційно маргінальних, соціально незахищених, які мають обмежені можливості або позбавлені можливості самовираження;
- враховувати особливості економічного, територіального, соціального (у тому числі гендерного) структурування онлайн-середовища, щоб гарантувати рівний доступ до демократичного процесу у всіх сферах та для всіх спільнот, соціальних груп» [9, с.12-13].

У 2021 році Міністерством цифрової трансформації України запущено національну онлайн-платформу електронної демократії «ВзаємоДія» [23]. Ця електронна платформа є майданчиком, на базі якого можна буде долучитися до обговорення державних рішень, подати звернення, петиції, взяти участь у конкурсі проектів інститутів громадянського суспільства тощо. «ВзаємоДія» надає технічну можливість громадському сектору подавати пропозиції своїх проектів та в разі перемоги отримувати державні гранти на їх реалізацію.

Головною перевагою партнерства влади з громадськістю є доступ до ресурсів та вплив на поступове реформування публічного сектору в напрямку партисипативної демократії. Місцева влада отримує багато користі від співпраці з громадськістю – перш за все, в інтелектуальній сфері. Крім цього, в деяких випадках громадськість може вирішити певні питання ефективніше, ніж публічні інституції. Але, щоб співпраця і взаємодія були конструктивними громадськість має стати реальним партнером для місцевої влади.

Висновки до Розділу 1

В правових умовах воєнного стану залишаються актуальними та набувають нового сенсу питання децентралізації, партисипації та партнерства. Повоєнне відновлення та подальший розвиток громад багато в чому визначається рівнем участі мешканців у вирішенні соціальних проблем та представників бізнес-сектору у вирішенні поточних питань місцевого значення. Головним і найбільш дієвим методом вирішення місцевих проблем у будь-якій суспільній сфері виступає міжсекторальне партнерство. Слід зазначити, що потреба розвитку тристоронніх комунікаційних процесів ставить перед органами місцевої влади нові за змістом завдання. Сьогодні безперечно, що відносини з громадськістю та бізнесом, як вид тристороннього зв'язку, відіграють надзвичайно важливу роль у територіальній громаді у контексті забезпечення місцевого економічного розвитку, особливо в період війни, реформ, перетворень та підвищеної турбулентності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ У ВОСКРЕСЕНСЬКІЙ СЕЛИЩНІЙ ТГ

2.1. Економічний профіль Воскресенської територіальної громади

Воскресенська селищна територіальна громада (Воскресенська ТГ) розташована в приміській зоні м. Миколаєва в напрямку автошляху Миколаїв – Новий Буг, на відстані 10 км від міста (рис. 2.1). На І сесії 8 скликання, яка відбулася 04.01.2017 року, було прийнято рішення про створення Воскресенської селищної ради, що відповідає Закону України «Про добровільне об’єднання територіальних громад» [29].

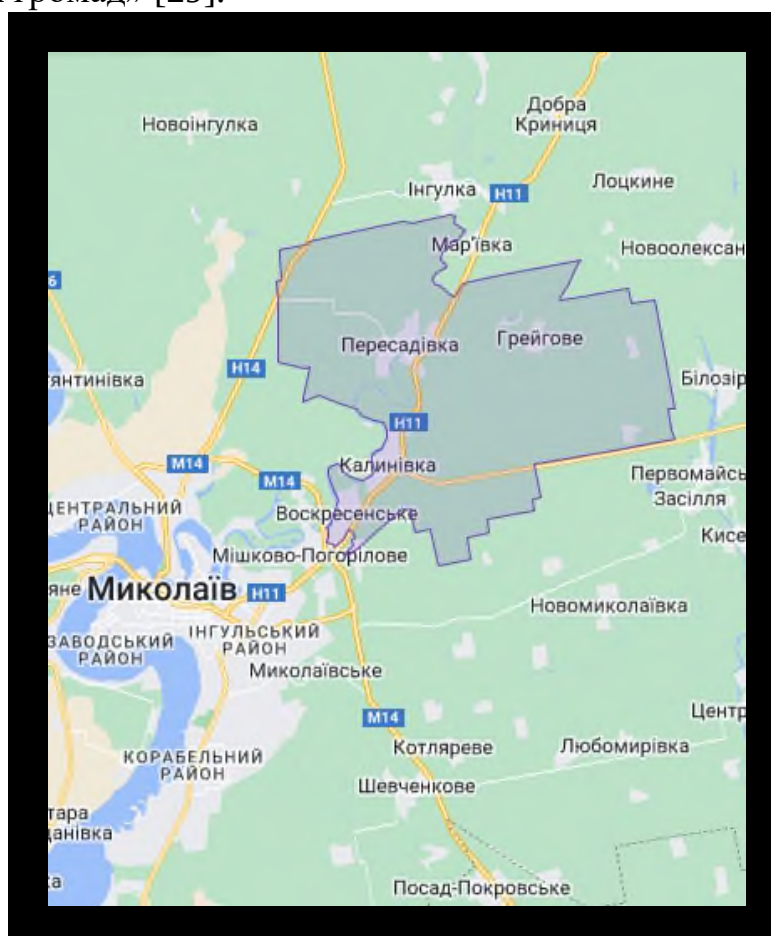

Рис. 2.1. Географічне розташування досліджуваної Воскресенської селищної територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області

25 жовтня 2020 року відбулися чергові місцеві вибори на новій територіальній основі громад, де обиралися голова та депутати місцевої ради у новому складі Воскресенської ТГ. Згодом, на I сесії 8 скликання, яка відбулася 08.12.2020 року було прийнято рішення про початок процедури реорганізації Михайло-Ларинської та Грейгівської сільських рад у складі Воскресенської селищної ради. В оновлений склад Воскресенської територіальної громади увійшли: смт Воскресенське, село Пересадівка, село Калинівка, селище Горохівка, село Михайло-Ларине, селище Грейгове, село Водокачка, село Степове, село Червоне, з адміністративним центром у смт Воскресенське Миколаївського району Миколаївської області [22].

Громада має багатовікову історію та надзвичайно вигідне та історично обумовлене географічне положення, що створює ефективні передумови для розвитку сільськогосподарського виробництва.

Клімат на території громади помірно-континентальний, теплий та сухий, взимку малосніжний. Середня температура липня становить від 28 до 35°C. Абсолютний максимум температури у цей період досягає 38-43°C. Абсолютний мінімум температури січня становить 16-20° С морозу.

Загальна площа земельних ресурсів громади складає 32918,396 га, з яких 28828,275 га займають сільськогосподарські землі. Площа населених пунктів Воскресенської ТГ становить 1971,856 га.

Воскресенська ТГ станом на 01.01.2023р. є густонаселеною у порівнянні з іншими громадами району та області. Щільність населення (або відносна чисельність населення) складає 47 осіб/км².

Трудові ресурси Воскресенської ТГ складають 9083 особи, чоловіків та жінок, що становить 58,9% від загальної чисельності населення – 15421 особа на 01.01.2023р. Доволі значну частку населення становлять непрацездатні особи. Кількість населення, зайнята у всіх сферах економічної діяльності (штатні працівники) – 1896 (12,3%) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл робочої сили по галузях економіки у Воскресенській селищній ТГ*

№	Назва галузі	Кількість осіб	% до працездатного населення	% до всього населення
1	Сільське господарство	981	10,80	6,36
2	Промисловість	126	1,39	0,82
3	Освіта	345	3,80	2,24
4	Торгівля	216	2,38	1,40
5	Транспорт	123	1,35	0,80
6	Охорона здоров'я	65	0,72	0,42
7	Державна служба	27	0,30	0,18
8	Будівництво	4	0,04	0,03
9	Інші	9	0,10	0,06
	Всього:	1896	20,87	12,29

* Складено автором за [22]

Як бачимо з табл. 2.1, найбільша частка працюючих зайнята в таких галузях: сільське господарство – 10,80% до усього працездатного населення, освіта – 3,80% до усього працездатного населення, торгівля – 2,38%. За освітньо-кваліфікаційним рівнем, населення Воскресенської ТГ у своїй більшості високоосвічене, мають наукові ступені (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Освітньо-кваліфікаційний рівень населення Воскресенської ТГ*

Освіта	Разом	у т.ч. чоловіки	у т.ч. жінки
Вища	6457	3467	2990
Незакінчена вища	1543	829	714
Середня спеціальна	3439	1847	1592
Неповна середня	976	524	452
Початкова	49	26	23
Без освіти	15	8	7

* Складено автором за [22]

Господарську діяльність на території громади здійснюють сільськогосподарські і промислові підприємства. Основним напрямом економічної діяльності громади є підприємства агропромислового комплексу, у яких переважає виробництво зернових, технічних культур та овочів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Перелік найбільших сільськогосподарських підприємств Воскресенської ТГ*

№ з/п	Назва підприємства	Площа оброблюваних земель, га	Спеціалізація, основні види продукції
1	ТОВ «Родіна-Агро»	3993,9800	Вирощування зернових та технічних культур
2	ТОВ «АТФ «Агро-Діло»	2321,7183	Вирощування зернових та технічних культур
3	ТОВ «АГРО-ДІЛО»	2711,4800	Вирощування зернових та технічних культур
4	ТОВ «Прометей-Сервіс»	2713,1176	Вирощування зернових та технічних культур
5	ТОВ «МЛАС»	2049,3871	Вирощування зернових та технічних культур
	РАЗОМ	13789,6830	х

* Складено автором за [22]

Основною промисловою продукцією, виробленою на території громади є:

- олія соняшникова, макуха, халва;
- олія соєва, шрот;
- борошно, крупи;
- макаронні вироби;
- ковбасні вироби;
- сонячна енергія;
- розподіл електричної енергії.

За оцінками експертів, до пріоритетних галузей економіки належать: тваринництво; овочівництво; плодівництво та ягідництво; переробка сільськогосподарської продукції; виробництво сонячної енергії; Виробництво енергії вітру. Наявність річки Інгул створює потенційно сприятливі умови для

відтворення зрошуваного землеробства та розвитку рибальства. Крім того, сфера енергозбереження є перспективною для залучення інвестицій. Для малого та середнього бізнесу найбільший інтерес становить надання побутових та медичних послуг.

У соціально-економічному розвитку громади важливу роль відіграє малий та середній бізнес. Торгівельні послуги надають 84 торгових точки, із них 71 магазин, 8 закладів громадського харчування, 5 аптек. Основними видами діяльності є торгівля промисловими та продовольчими товарами: на території адміністративного центру громади: смт Воскресенське – 24; с-ще Горохівка – 4; на території Пересадівського старостинського округу – 17; на території Калинівського старостинського округу – 23; на території Михайло-Ларинського старостинського округу – 8; на території Грейгівського старостинського округу – 8. Загалом на території Воскресенської ТГ станом на 01.01.2023 року діють орієнтовно 207 юридичних осіб (відокремлені підрозділи) та 190 фізичних осіб-підприємців. Останнім часом активно розвивається сонячна енергетика. На території громади розташовані сонячні батареї ТОВ «Санлайт енерджі» і ТОВ «ВІТА СОЛАР» загальною потужністю 27,6 МВт.

Основними платниками податків Воскресенської територіальної громади є сільгоспвиробники. Основною діяльністю цих підприємств є вирощування зернових культур. Крім них є компанії, що займаються переробною промисловістю, наприклад, ТОВ СП «Укрсоя» виробляє рафіновані олії та жири; ТОВ «Прометей-Сервіс», окрім основної діяльності – вирощування зернових культур, - також займається виробництвом олії та рослинних жирів та виробництвом продуктів борошномельно-круп'яної промисловості (табл. 2.4).

Проте військова агресія РФ змінила перелік підприємств, які вважаються бюджетоутворюючими. У 2022 році на тлі масштабної війни з РФ список компаній, що наповнюють місцевий бюджет, є іншим (табл. 2.5).

Таблиця 2.4

Найбільші платники податків на території Воскресенської ТГ в розрізі
сплачених податків у 2021р., тис. грн*

№ з/п	Назва підприємства	ПДФО (11010100- 10110400)	Плата за землю (18010600 – 18010500 - 22080400)	Єдиний податок (18050300, 18050400, 18050500)
1	ТОВ «Родіна-Агро»	823,60	286,02	980,00
2	ТОВ «АТФ «Агро-Діло»	1341,54	65,00	596,09
3	ТОВ «Прометей-Сервіс»	798,63	26,36	761,15
4	ТОВ «МЛАС»	730,41	0	547,53
5	ТОВ «СП Укрсоя»	987,46	11,3	0
	РАЗОМ	4681,64	388,68	2884,77

* Складено згідно [22]

Таблиця 2.5

Найбільші платники податків на території Воскресенської ТГ в розрізі
сплачених податків у 2022р., тис. грн.*

№ з/п	Назва підприємства	ПДФО (11010100- 10110400)	Плата за землю (18010600– 18010500 - 22080400)	Єдиний податок (18050300, 18050400, 18050500)
1	ТОВ «АТФ «Агро-Діло»	1458,45	0	385,82
2	ТОВ «Родіна-Агро»	634,27	162,03	950,025
3	2 ДПРЗ ГУ ДСНС України	1382,45	0	0
4	ТОВ «Миколаївська електро- постачальна компанія»	962,96	0	0
5	ТОВ «Санлайт Енерджі»»	326,68	553,610	5,28
	РАЗОМ	4764,81	715,64	1341,125

* Складено згідно [22]

Організація та функціонування системи місцевого самоврядування здійснюється відповідно до положень Конституції та законів України, а також Статуту Воскресенської селищної ради.

У систему місцевого самоврядування Воскресенської ТГ входять: рада - представницький орган місцевого самоврядування, який представляє громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції та повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією та законами України; голова громади, який є головною посадовою особою ради; виконавчі органи ради (виконком, відділи); старостати; органи самоорганізації населення та громадські неурядові організації.

На території громади зареєстровано 8 органів самоорганізації населення та громадських об'єднань:

- Громадська організація «Громада і добробут» (с. Калинівка);
- ГО «Стоп Корупція. Воскресенська ОТГ» (с. Калинівка);
- ГО «СПОРТ. КУЛЬТУРА. ВОСКРЕСЕНСКАЯ ОТГ» (с. Калинівка);
- Громадська організація «Освітні ініціативи Воскресенщини» (с. Пересадівка);
- Громадська організація «Сирени Пересадівки» (с. Пересадівка);
- Михайло-Ларинська громадська організація «Відродження» (с. Михайло-Ларине);
- Громадська організація «Михайло-Ларинське джерело» (с. Михайло-Ларине);
- Громадська організація «АКВА» (с-ще Грейгове).

Однак, у перелічених громадських організаціях станом на 01.01.2023 року діяльність відсутня.

У Воскресенській селищній ТГ питаннями, пов'язаними з економічним розвитком, займається відділ ЖКГ, інвестицій та соціально-економічного розвитку, що підпорядковується заступнику селищного голови з питань діяльності виконавчих органів ради. Окрім співпрацею з комунальними

підприємствами громади («Воскресенський ККП», ЖКП «Калина») та піклуванням за станом благоустрою населених пунктів, цей структурний підрозділ:

- розробляє стратегію, програми та проекти розвитку Воскресенської територіальної громади;
- здійснює інформаційно-аналітичне забезпечення політики залучення інвестицій у Воскресенську ТГ;
- розробляє та обґрунтовує маркетингові інструменти та підходи привабливості території Воскресенської громади при ухваленні управлінських рішень місцевою владою;
- забезпечує виконання програм різних ієрархічних рівнів з питань стимулювання малого та середнього бізнесу;
- забезпечує організацію цивільного захисту населення – навчання, створення матеріального резерву, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, систем оповіщення тощо.

Також відділ ЖКГ, інвестицій та соціально-економічного розвитку Воскресенської селищної ради має можливість залучати представників наукової спільноти, громадських об'єднань, необхідних спеціалістів та сторонніх експертів на договірних або громадських засадах, за погодженням із заступником селищного голови для діяльності виконавчих органів ради.

Крім того, працівники відділу житлово-комунального господарства, інвестицій та соціально-економічного розвитку мають право відвідувати підприємства, установи та організації різних форм власності, а також фізичних осіб-підприємців, які використовують найманих працівників та діють на території громади, організовувати громадські слухання щодо місцевих соціально-економічних питань.

Під час повномасштабного вторгнення територія Воскресенської територіальної громади була частково окупована (з 04.03.2022 до 18.03.2022) та знаходилась у зоні активних бойових дій.

Довгий час громада знаходилась під обстрілами. Внаслідок активних бойових дій на території громади були пошкоджені приватні будинки, сільгосп підприємства, комунальні установи тощо.

Це значно навантажило відділ ще одним напрямком роботи. Проведення обстежень, складання актів, нарахування компенсацій за пошкоджене та знищене майно, співпраця з благодійними організаціями та фондами щодо забезпечення будівельними матеріалами для відновлення.

Із затвердженням Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027 рр. визначено ще один ключовий напрямок – створення системи енергетичного менеджменту.

2.2. Аналіз результативності залучення громадськості Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку

У грудні 2022 року розпочався I етап формування Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської територіальної громади на 2023-2027рр. На цьому етапі було проведено опитування мешканців громади та представників бізнес-сектору шляхом анкетування, з метою визначення переліку основних проблем та пропозицій щодо покращення життя в громаді. Перед цим на офіційному сайті Воскресенської селищної ради, а також у місцевих Telegram - каналах мешканці громади та представники бізнес-сектору були поінформовані відділом ЖКГ, інвестицій та соціально-економічного розвитку щодо початку роботи над Стратегією громади та важливості їхньої думки у процесі її формування.

В опитуванні взяли участь 460 мешканців громади (табл. 2.6), що складає майже 4% усього населення, тому опитування можна вважати релевантним. Як бачимо з табл. 2.6, найбільша активність мешканців спостерігалася у с. Пересадівка (131 респондент), а за статтю – активнішу участь в опитуванні взяли жінки громади (у %-му відношенні 71,7% жінок).

Таблиця 2.6

Участь в анкетуванні мешканців Воскресенської ТГ за населеними пунктами та статтю, %

№ з/п	Назва населеного пункту	Кількість населення					
		всього	%	чол.	%	жін.	%
1	с.мт Воскресенське	119	25,9	34	7,3	85	18,5
2	с. Пересадівка	131	28,4	37	8,1	94	20,4
3	с. Калинівка	88	19,1	25	5,4	63	13,7
4	с-ще Горохівка	2	0,4	1	0,1	1	0,3
5	с. Михайло-Ларине	27	5,9	8	1,7	19	4,2
6	с-ще Грейгове	73	15,9	21	4,5	52	11,4
9	с. Водокачка	10	2,2	3	0,6	7	1,6
7	с. Степове	3	0,7	1	0,2	2	0,5
8	с. Червоне	7	1,5	2	0,4	5	1,1
	ВСЬОГО	460	100	130	28,3	330	71,7

* Складено автором за [41]

Середній вік опитаних – від 18-35 років (38,9%), 36-50 років (38,5%). Опитані мешканці громади є представниками різних видів діяльності, а саме: наймані працівники – 34,8 %; безробітні – 20,7%, службовці – 15,4%, пенсіонери – 8,5%, підприємці – 6,7%, студенти – 6,7%, керівники – 4,6%.

Як свідчать результати анкетування перед розробкою Стратегії відновлення та розвитку на 2023-2027рр. [41], значна частина мешканців громади беруть участь у її житті. Однак, щодо рівня інформування, то тільки 4% відповіли, що місцева влада дуже добре інформує жителів (рис. 2.2).

Можна зробити висновок, що формування партнерства між місцевою владою та мешканцями територіальної громади станиці Воскресенської починається з такої форми участі громадськості, як інформація, хоча 40% респондентів вважають її рівень недостатнім (рис. 2.2). Причиною цього є відсутність у Воскресенській селищній раді відділу зв'язків зі ЗМІ та громадськістю, який мав би забезпечувати доступ до публічної інформації шляхом оприлюднення інформації, в тому числі на офіційному веб-сайті

Воскресенської селищної ради; на інформаційних стендах; в інший спосіб, а також шляхом надання інформації на запит.

Рис. 2.2. Розподіл відповідей респондентів щодо участі у житті Воскресенської ТГ та рівня інформування [41]

Інформування мешканців Воскресенської ТГ – це форма участі громадян, яка має обмежений рівень участі (впливу). Так, інформація громади, здійснена за допомогою доповіді президента, свідчить про те, що сільрада громади реалізувала низку заходів щодо вирішення невідкладних комунальних та соціальних потреб – ремонт доріг, приміщень освітніх, культурних, медичних закладів, вулиць. освітлення та благоустрій тощо. Це позитивні наслідки реформи децентралізації та об'єднання громад, які є найбільш очевидними для населення через їхній прямий вплив на якість життя мешканців. З жителями Воскресенської територіальної громади є повна комунікація щодо зазначених вище дій, але ці дії реалізуються сільрадою в односторонньому порядку. Звідси виникає проблема зниження довіри жителів до влади через недовідомість.

Оскільки, інформування серед усіх інших механізмів участі, займає найнижчу сходинку у процесі партисипації.

Дуже цікаво розібратись у питанні: «Що заважає, на думку мешканців, місцевому економічному розвитку?» Як видно з табл. 2.7, із 17 запропонованих показників, виділено респондентами три головних чинника, що заважають місцевому економічному розвитку – 1) недостатня громадська ініціативність та активність мешканців, 2) відсутність зовнішніх інвестицій, 3) безробіття.

Таблиця 2.7

Розподіл відповідей мешканців щодо чинників гальмування місцевого економічного розвитку у Воскресенській ТГ*

Що, на Вашу думку, заважає місцевому економічному розвитку?			
		<i>Осіб</i>	<i>%</i>
1	Недостатня громадська ініціативність та активність мешканців	198	43,0
2	Відсутність зовнішніх інвестицій	149	32,4
3	Безробіття	139	30,2
4	Зношеність інженерних мереж (водопостачання, водовідведення теплопостачання)	132	28,7
5	Низька якість (відсутність) дорожнього покриття між населеними пунктами в громаді	107	23,3
6	Відсутність можливості для самореалізації, забезпечення змістовного дозвілля	97	21,1
7	Засміченість довкілля	94	20,4
8	Недостатня інформованість про громаду за її межами	82	17,8
9	Відсутність внутрішніх інвестицій	74	16,1
10	Несприятливі умови для розвитку підприємництва	54	11,7
11	Поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії	40	8,7
12	Інше	34	7,4
13	Недостатня підприємливість мешканців громади	32	7,0
14	Забрудненість питної води	28	6,1
15	Значна частка населення старшого працездатного віку	19	4,1
16	Низька якість середньої освіти	11	2,5
17	Низька якість дошкільної освіти	3	0,7

* Згруповано автором за [41]

На думку мешканців Воскресенської громади основні ресурси, які необхідно задіяти та використати для подальшого місцевого економічного

розвитку - це 1) хороша доступність до обласного центру та ринків (23% відповідей), 2) прогресивна та дієва місцева влада (16,3% відповідей), 3) вигідне географічне положення (12,8% відповідей).

Стратегічна ціль 2 (рис. 2.3) спрямована на підвищення якості життя мешканців Воскресенської ТГ та формування згуртованої громади. Мова йде про соціальну згуртованість. У Європейському Союзі це поняття стало стандартом у сфері регіональної політики, спрямованої на сприяння місцевому економічному розвитку.

Як зазначено у [40], «Стратегія Ради Європи із соціальної згуртованості ґрунтується на чотирьох ключових ідеях:

- інвестувати у соціальні права та згуртоване суспільство;
- розвиток спільної соціальної відповідальності;
- посилення представництва та демократичного прийняття рішень, а також розвиток суспільного діалогу та громадянської активності;
- побудова безпечного майбутнього для всіх» [40].

Згуртованість у громаді означає, що її мешканці з різних населених пунктів мають високий рівень довіри один до одного, готові до співпраці та поважають правила спільного життя в одній громаді. А відносини між місцевою владою та громадськістю в тісно згуртованих громадах вважаються справедливими і є партнерством. Крім того, соціальна згуртованість може бути як метою, так і засобом досягнення цілей місцевого економічного розвитку.

Рис. 2.3. Стратегічне бачення розвитку та «дерево цілей» Воскресенської ТГ [41]

Розуміючи це, у Плані заходів на 2023-2025 роки з реалізації Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027рр., рішенням сесії Воскресенської селищної ради у червні 2023 року було затверджено конкретні кроки з розбудови партнерства між місцевою владою та громадськістю (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Заходи, що заплановані Воскресенською селищною радою з метою формування соціальної згуртованості мешканців

Зокрема, в реалізації оперативної цілі 2.4 «Формування довіри та покращення рівня комунікації між мешканцями населених пунктів громади», зазначено необхідність використання різних механізмів участі громадськості в питаннях місцевого економічного розвитку: проведення консультацій, опитувань, громадських слухань тощо для врахування думки мешканців та мешканок.

При оцінці заходів місцевої політики, на основі вивчення Плану заходів на 2023-2025 роки з реалізації Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027рр., які є у вільному доступі, можна стверджувати, що ці заходи та їх структура спрямовані на залучення громадськості Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Оцінка заходів місцевої політики щодо залучення громадськості
Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку

№	Заходи	Оцінка
1.	Забезпечення доступу до послуг, що надаються територіальними органами влади та іншими	Покращення якості надання послуг (освітніх, медичних, житлово-комунальних, соціальних) сприяє підвищенню рівня довіри та взаємопідтримки і покращує життя мешканців
2.	Координація надання послуг громадськими організаціями, фондами	Відповідає ініціативам ПРООН щодо підсилення спроможності місцевих органів влади у відновленні та розвитку територіальних громад України Громадські організації та благодійні фонди «грають доповнюючу роль у забезпеченні місцевого економічного розвитку, сприяючи йому через меморандуми, кодекси, обмін знаннями та інноваціями, соціальні мережі, комунікації, існуючі моделі поведінки, цінності та традиції» [6]
3.	Проведення консультацій, опитувань, громадських слухань для врахування думки мешканців та мешканок	Відповідає принципам відбудови України («Принципи Лугано») [1] Місцевий економічний розвиток може бути забезпечений тільки за широкої участі громадськості шляхом застосування механізмів участі при формуванні та реалізації публічних рішень
4.	Проведення толок силами активних мешканців	Вироблення у мешканців «місцевого патріотизму», що сприятиме згуртованості Воскресенської ТГ, з метою розбудови комфортної, безпечної та здорової громади

Формою прямої демократії та участі громадян в місцевому самоврядуванні є *громадські слухання*. Громадські слухання мають свої позитивні сторони як для органу місцевого самоврядування, так і для населення.

У 2023р. у Воскресенській територіальній громаді проводилися громадські слухання з наступних питань:

1) Стратегія відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027рр. (26 червня 2023 року);

2) План заходів на 2023-2025 роки з реалізації Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади 2023-2027рр. (06 вересня 2023р.).

Одним з головних механізмів демократії участі є *громадські обговорення*. У Воскресенській територіальній громаді станом на 01.12.2023р. проводилися громадські обговорення з питань:

- 1) Про обговорення проєкту регуляторного акту щодо оренди комунального майна (9 березня – 8 квітня 2023 року);
- 2) Про обговорення проєкту регуляторного акту щодо розміщення зовнішньої реклами (11 травня – 11 червня 2023 року);
- 3) Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027рр. (26 травня - 25 червня 2023 року);
- 4) Кандидатури старости в Михайло-Ларинському старостинському окрузі (24-28 квітня 2023р.);
- 5) Кандидатури старости в Грейгівському старостинському окрузі (05-09 червня 2023р.);
- 6) Плану заходів на 2023-2025 роки з реалізації Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади 2023-2027 рр. 02-31 серпня 2023 року (5 засідань по старостинських округам);
- 7) Кандидатури старости в Михайло-Ларинському старостинському окрузі (18-22 вересня 2023р.);
- 8) 3 питань делегування повноважень у сфері містобудування та архітектури з 01.09.2023 року.

Отже, на нашу думку, активізація та внутрішня інтеграція мешканців Воскресенської громади, а також участь громадськості в процесах прийняття рішень місцевим органом влади покращать забезпечення принципів відкритості та прозорості між владою та громадськістю задля забезпечення місцевого економічного розвитку.

2.3. Аналіз результативності залучення бізнес-сектору Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку

Як зазначено у гл. 2.1, господарську діяльність на території Воскресенської ТГ Миколаївського району Миколаївської області здійснюють сільськогосподарські і промислові підприємства. Основним напрямом економічної діяльності у громаді є підприємства агропромислового сектора, в яких переважає виробництво зернових, технічних культур та овочів. Загалом на території Воскресенської ТГ станом на 01.01.2023 року діють орієнтовно 207 юридичних осіб та 190 фізичних осіб-підприємців.

Опитування представників бізнес-сектору громади на I етапі формування Стратегії відновлення та розвитку продемонструвало загальну думку щодо Воскресенської громади як місця ведення бізнесу. Згідно рис. 2.5, майже 80% опитаних підприємців схвально оцінюють бізнес- клімат на території громади.

■ Дуже добре ■ Добре ■ Задовільно

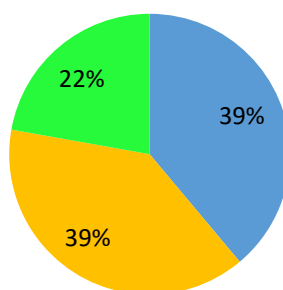

Рис. 2.5. Розподіл відповідей респондентів щодо бачення Воскресенської ТГ як місця для ведення бізнесу [41]

Варто зазначити, що розподіл опитаних представників бізнесу за формами власності виглядає таким чином: 88,9% фізичні особи, у т.ч. ФОП; 11,1% юридичні особи України.

За напрямом господарської діяльності респонденти поділилися наступним чином (табл. 2.9). Як бачимо з табл. 2.9, більшість опитаних склали представники

роздрібної торгівлі та виробництва – переробки сільськогосподарської продукції.

Таблиця 2.9

Розподіл учасників анкетування за напрямом господарської діяльності*

Напрямок господарської діяльності	% респондентів
Роздрібна торгівля	50%
Виробництво – переробка сільськогосподарської продукції	33%
Виробництво – харчова промисловість	6%
Виробництво – легка промисловість	5%
Виробництво промислової продукції	1%
Будівництво та ремонт будівель і споруд	1%
Оптова торгівля харчовими продуктами	1%
Перевезення	1%
Інші послуги, що не увійшли до визначених категорій	1%
Діяльність ресторану	1%

* Складено згідно [41]

З опитаних підприємців, 16,7% вважають, вважають, що потреба у фахівцях певних професій важлива для подальшого розвитку їхньої діяльності. Більше половини компаній (55,6%) вже сьогодні відчувають дефіцит. Список цих фахівців довгий: офіціанти, професійні кухарі, бухгалтери, водії, електрики, муляри, майстри з ремонту гідравліки, висококваліфіковані токарі, оператори екстракції, інженер КІПа, трактористи-механізатори, комбайнери.

Цікавим є той факт, що на перше місце серед інших чинників, що заважають розвитку Воскресенської ТГ, представники бізнес-сектору, як і жителі громади, поставили «недостатню громадську ініціативність та активність мешканців» (табл. 2.10). На думку підприємців для розвитку громади необхідно, насамперед, розвивати малий та середній бізнес 66,7%, підтримувати фермерство 50%, сприяти розвитку промислових підприємств 38,9%.

За видами економічної діяльності, пріоритетними для майбутнього розвитку громади, респонденти обрали сільське господарство/рослинництво -

83,3%, переробка с/господарської продукції - 50%, сільське господарство/тваринництво - 44,4%, харчову промисловість - 38,9%.

Таблиця 2.10

Розподіл відповідей представників бізнес-сектору щодо чинників гальмування місцевого економічного розвитку у Воскресенській ТГ*

№	Що, на Вашу думку, заважає місцевому економічному розвитку?	%
1	Недостатня громадська ініціативність та активність мешканців	55,6
2	Відсутність зовнішніх інвестицій	50,0
3	Несприятливі умови для розвитку підприємництва	22,2
4	Безробіття	16,7
5	Недостатня підприємливість мешканців громади	16,7
6	Відсутність внутрішніх інвестицій	16,7
7	Низька якість (відсутність) дорожнього покриття між населеними пунктами в громаді	16,7
8	Значна частка населення старшого працездатного віку	16,7
9	Відсутність можливості для самореалізації, забезпечення змістовного дозвілля	11,1
10	Засміченість довкілля	11,1
11	Недостатня інформованість про громаду за її межами	11,1
12	Поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії	11,1
13	Зношеність інженерних мереж (водопостачання, водовідведення)	11,1
14	Низька якість дошкільної освіти	5,6
15	Забрудненість питної води	5,6

* Складено згідно [41]

Підприємці оцінили рівень співпраці своїх підприємств з різними інституціями. Відповідно до оцінок, *задовільна* співпраця відбувається з органом реєстрації бізнесу (50%), головою громади (44,4%), пожежною охороною (38,9%), відділом земельних ресурсів (38,9%). *Частково задовільна* співпраця представлена податковим органом (50%), селищною радою та депутатами (38,9%), відділами виконавчого органу селищної ради (38,9%) та національною

поліцією (38,9%). Проте, частина опитаних має і *негативний* досвід спілкування з різними установами та уповноваженими особами. Наприклад, 27,8% вважають незадовільною співпрацю з головою громади, заступником голови, районними органами влади, центром зайнятості населення.

Діяльність органів влади представники бізнес-сектору Воскресенської громади оцінили таким чином:

- Голова громади від 35,3% відмінно та 17,6% добре до 29,4% незадовільно;
- Депутатський корпус від 35,3% та 11,8% добре до 5,9% незадовільно;
- Виконавчий комітет від 35,3% та 29,4% добре до 11,8% незадовільно.

Проблеми та виклики Воскресенської територіальної громади, виявлені в результаті аналізу сильних, слабких сторін та можливостей [41], полягають у наступному:

- низька частка малого та середнього бізнесу у структурі економіки;
- відсутні умови для створення та розвитку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції;
- кількість малого бізнесу може збільшитись за рахунок покращення бізнес-клімату в Україні та громаді;
- зростаюча популярність зеленого, сільського, культурного та етнотуризму в Україні та країнах Європи стимулюватиме розвиток туристичної галузі спільноти, знижуватиме безробіття та підвищуватиме особистісний розвиток мешканців та певною мірою сприятиме розвитку «місцевого патріотизму» серед мешканців, що сприятиме згуртуванню Воскресенської громади.

Малий бізнес є важливим фактором розвитку та ефективного функціонування економіки Воскресенської територіальної громади. Роль комунікацій у стимулюванні підприємницької активності у Воскресенській територіальній громаді має вирішальне значення. Найчастіше перешкодами для

співробітництва є комунікативні чинники, саме поінформованість, установки і, отже, поведінка (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Комунікаційні фактори для активізації підприємництва у Воскресенській ТГ

Обізнаність, як фактор спілкування, означає низьку поінформованість про правові та фінансові умови, необхідні для відкриття та ведення бізнесу (податки, кредити тощо); нерозуміння того виду бізнесу, який можна успішно розвивати в суспільстві, крім існуючих, особливо через відсутність власного досвіду споживання.

Другий фактор комунікації - ставлення - це низька мотивація, зумовлена поширеними стереотипами про складність/неможливість чесного ведення бізнесу через корупцію або інші зловживання з боку правоохоронних органів, податків та місцевої влади; через загальний песимізм щодо перспектив розвитку спільноти; через інертність більшості населення.

Поведінка, як чинник спілкування, є небажання зробити перший крок через страх невдачі на початковому етапі.

Заважаючи на це, у Плані заходів на 2023-2025 роки з реалізації Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади на 2023-2027рр., рішенням сесії Воскресенської селищної ради у червні 2023 року

було затверджено конкретні кроки зі стимулювання розвитку підприємницької активності (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Заходи, що заплановані Воскресенською селищною радою з метою стимулювання розвитку підприємницької активності*

Ціль	Завдання	Заходи	Очікувані результати виконання заходу
Оперативна ціль <u>A2</u> Стимулювання розвитку підприємницької активності	А 2.1. Створення індустріального парку	А 2.1.1. Створення робочої групи з розробки Концепції індустріального парку	Створено/не створено
		А 2.1.2. Проведення конкурсу з вибору керуючої компанії	Проведено/не проведено
	А 2.2. Стимулювання підприємств з виробництва біопалива	А 2.2.1. Проведення інформаційної компанії з виробництва біопалива	Кількість проведених заходів, од., планове охоплення населення (ч/ж), осіб
		А 2.2.2. Стимулювання підприємств щодо відновлення птахівництва та тваринництва	Кількість нових підприємств, од.
	А 2.3. Розвиток вітряної та сонячної енергетики	А 2.3.1. Відновлення роботи з інвесторами щодо розвитку вітряної енергетики	Кількість нових підприємств, од., потужність, МВт
		А 2.3.2. Відновлення роботи з інвесторами щодо розвитку сонячної енергетики	Кількість нових підприємств, од., потужність, МВт
	А 2.4. Розвиток плодоовочівництва з подальшою переробкою	А 2.4.1. Проведення просвітницьких заходів з бізнес-розвитку плодоовочівництва	Кількість проведених заходів, од., планове охоплення населення (ч/ж), осіб

* Складено автором за [41]

У Воскресенської селищної ради є чітке усвідомлення, що місцевий економічний розвиток неможливий без створення належних умов для стимулювання нового бізнесу та підтримки існуючих підприємств. Аналіз формування партнерських відносин між місцевою владою та бізнес-сектором у Воскресенській селищній територіальній громаді показав, що основною формою таких відносин є *інформування*. На офіційному сайті Воскресенської селищної ради [22] висвітлена Програма залучення інвестицій Воскресенської селищної ради на 2023-2025рр., що затверджена Рішенням селищної ради № 11 від 13.10.2023р.

Основними програмними завданнями є:

- «постійне оновлення бази інвестиційних пропозицій, вільних земельних ділянок, які можуть бути запропоновані інвесторам для реалізації інвестиційних проектів;
- встановлення інформаційного моніторингу органами влади із суб'єктами економічної діяльності з метою вивчення їх потенціалу виробництва, їх ресурсів, їх економічних можливостей та їх потреб для залучення інвестицій;
- постійне оновлення розділу на офіційному веб – сайті Воскресенської селищної ради та інших сайтах;
- сприяння участі суб'єктів підприємництва у програмах міжнародної технічної допомоги, міжнародного співробітництва, співробітництва з донорськими організаціями з питань залучення коштів на фінансування інвестиційних проектів;
- встановлення зв'язків, розвиток партнерства, укладення угод щодо участі бізнесу територіальної громади у виставках, ярмарках, презентаціях інвестиційних проектів, національних товарів та послуг;
- підтримка діяльності місцевих підприємців у пошуку інвестиційних партнерів;

- залучення суб'єктів інвестиційної діяльності, громадськості у формування інвестиційної політики у громаді;
- забезпечення стабільності умов інвестиційної діяльності, дотримання прав та законних інтересів учасників інвестиційних процесів» [22].

При оцінці завдань місцевої політики, на основі вивчення Програми залучення інвестицій Воскресенської селищної ради на 2023-2025рр., що затверджена Рішенням селищної ради № 11 від 13.10.2023р, яка є у вільному доступі, можна стверджувати, що ці завдання спрямовані на залучення бізнес-сектору Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Оцінка завдань місцевої політики щодо залучення бізнес-сектору
Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку

№	Завдання	Оцінка
1.	Систематичне оновлення бази даних інвестиційних пропозицій, вільних земельних ділянок, які можуть бути запропоновані інвесторам для реалізації інвестиційних проектів	Відповідає сучасним векторам регіональної та місцевої інвестиційної політики
2.	Налагодження інформаційного моніторингу органів влади із суб'єктами господарської діяльності	Формує позитивний імідж місцевої влади у процесі міжсекторної співпраці
3.	Постійне оновлення розділу на офіційному веб – сайті Воскресенської селищної ради та інших сайтах	Відповідає сучасним вимогам цифровізації та діджиталізації бізнес-середовища
4.	Сприяння участі суб'єктів господарювання у програмах міжнародної технічної допомоги, міжнародного співробітництва з донорськими організаціями	Відповідає положенням Постанови Кабінету Міністрів України № 822 від 01.08.2023р. [7]
5.	Налагодження зв'язків, розвиток партнерства, досягнення домовленостей щодо участі підприємств територіальної громади у виставках, ярмарках, презентаціях інвестиційних проектів	Відповідає сучасним векторам регіональної та місцевої інвестиційної політики

6.	Підтримка активності місцевих підприємців у пошуку партнерів-інвесторів	Формує фундамент для місцевого економічного розвитку
7.	Залучення суб'єктів інвестиційної діяльності до формування інвестиційної політики в громаді	Сприяє формуванню ефективного партнерства між місцевою владою та бізнес-сектором
8.	Гарантування стабільності умов здійснення інвестиційної діяльності	Сприяє поліпшенню бізнес-клімату в громаді

Таким чином, шляхом реалізації цієї Програми передбачається створити умови для організації нових форм виробництва, збільшення кількості новостворених підприємств малого та середнього бізнесу, збільшення обсягів промислового виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, збільшення доходів місцевого бюджету, підвищення рівня зайнятості, створення нових робочих місць, підвищення рівня презентації інвестиційного потенціалу Воскресенської ТГ, формування системи підтримки інвесторів та супроводу інвестиційних проєктів на всіх етапах їх реалізації, підвищення рівня інвестиційної та інноваційної активності підприємств, що забезпечують розвиток інвестиційної інфраструктури, що врешті решт сприятиме місцевому економічному розвитку.

Висновки до Розділу 2

Аналіз формування партнерських відносин між місцевою владою, бізнесом та громадськістю у Воскресенській селищній ТГ демонструє, що основною формою відносин між трьома секторами є інформування селищною радою жителів та представників бізнес-сектору щодо місцевих соціально-економічних питань. Однак у 2023 році, після затвердження Стратегії відновлення та розвитку на 2023-2027рр., Плану заходів з реалізації Стратегії, Програми залучення інвестицій, відбулося чітке усвідомлення, що вирішувати поточні місцеві проблеми та планувати і здійснювати подальший місцевий економічний розвиток потрібно через конструктивну взаємодію.

Станом на сьогодні не можна назвати взаємодію між місцевою владою, громадськістю та бізнес-сектором ефективною у Воскресенській ТГ.

Однак вже затверджені і реалізуються заходи щодо залучення громадськості до місцевого економічного розвитку шляхом підвищення рівня довіри та взаємопідтримки; підсилення спроможності місцевих органів влади у відновленні та розвитку завдяки активним мешканцям, місцевим громадським організаціям, благодійникам; забезпечення широкої участі громадськості у формуванні та реалізації публічних рішень; сприяння соціальній згуртованості мешканців населених пунктів Воскресенської ТГ.

Також затверджені завдання щодо залучення бізнес-сектору до місцевого економічного розвитку шляхом розв'язання проблем у сфері малого та середнього підприємництва територіальної громади, виходячи із реальної ситуації у соціально-економічній сфері, збільшення рівня зайнятості, координації громадських організацій, наявних матеріально-технічних, кадрових, сировинних та фінансових спроможностей громади.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ, БІЗНЕСОМ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

3.1. Пропозиції щодо удосконалення організаційно-управлінських методів та інструментів взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській ТГ

Взаємодію місцевої влади, бізнесу та громадського сектору варто розглядати як постійну співпрацю у вирішенні значних і повсякденних питань місцевого розвитку. Як зазначає Р. Панчишин [24], взаємодія характеризується такими ознаками:

- 1) «виникає між суб'єктами для забезпечення виконання ними спільних завдань або спільними зусиллями завдань одного з цих суб'єктів;
- 2) предметом є взаємна домовленість, координація дій, об'єднання ресурсів з метою спільного здійснення заходів організаційно-управлінського характеру;
- 3) ґрунтується на правовідносинах, спрямованих на збалансування, досягнення оптимального балансу інтересів їх суб'єктів» [24, с.110].

Можна виділити наступні основні форми взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадського сектору:

- створення на паритетних засадах спеціальних органів для реалізації спільних програм, здійснення конкретних дій в окремих сферах життєдіяльності територіального суспільства;
- проведення семінарів за участю представників органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості;
- здійснення спільного планування заходів із розподілом обов'язків між учасниками щодо їх виконання;

- складання аналітичних звітів щодо взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадського сектору з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

Такі форми взаємодії є способами зовнішнього вираження партнерства, яке розвивається між місцевою владою, бізнесом та громадським сектором.

Слід мати на увазі, що кожна громада має свої специфічні проблеми в економічному розвитку, соціально-культурній та екологічній сферах; різні соціально-економічні умови, різні умови навколишнього середовища і різні перспективи розвитку в залежності від демографічних умов, структури господарства, системи безпеки в громаді тощо. Це визначає своєрідність цілей, завдань і засобів вирішення економічних, екологічних, соціальних, безпекових проблем в певній громаді.

Згідно з аналізом діяльності органів місцевої влади Воскресенської територіальної громади у взаємовідносинах з бізнес-сектором та громадськістю у Розділі 2 кваліфікаційної роботи, механізми участі, що застосовуються нині, виявилися недостатньо ефективними.

Закону України про доступ до публічної інформації [30] Воскресенська селищна рада в цілому дотримується. Офіційний веб-сайт Воскресенської громади [22] щодня оновлюється. Влада поширює деяку інформацію щодо найбільш вагомих своїх рішень, значних закупівель, контрактів, послуг тощо. У Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської територіальної громади у 2023-2027рр. зафіксовано оперативну ціль ГЗ «Забезпечення інформаційної безпеки», де основним завданням, що має виконати місцева влада є - Формування єдиної інформаційної політики. В цьому напрямку на період 2023-2025рр. на відділ загальної та організаційної роботи Воскресенської селищної ради покладаються два заходи: 1) визначення платформи для створення чат-боту, наповнення інформацією; 2) створення «гарячої лінії» селищної ради.

На нашу думку, доцільним є введення до складу виконавчого комітету *Відділу зв'язків із громадськістю* що буде «голосом» Воскресенської селищної ради, який інформує, надихає та забезпечує комунікацію у внутрішньому та

зовнішньому медіа-просторі з метою формування позитивного іміджу та довіри до органів місцевого самоврядування.

Комунікація з мешканцями Воскресенської територіальної громади вимагає більш системного та стратегічного підходу для:

- забезпечення більш широкого охоплення цією інформацією мешканців (охоплення аудиторії);
- формування у мешканців більш цілісного розуміння масштабів змін – не лише в межах свого населеного пункту, а й усієї територіальної громади (повнота інформації);
- усвідомлення громадянами масштабів бюджетних витрат, що йдуть на проекти з покращення комунальної та соціальної інфраструктури (прозорість та розуміння бюджету);
- налагодження повноцінного спілкування між місцевою владою, внутрішньо переміщеними особами і постраждалим населенням, оскільки ці категорії мешканців можуть втратити можливість отримати гуманітарну допомогу, не дізнатися своєчасно про евакуацію тощо (своєчасність інформації);
- підвищення залучення громадян до обговорення потреб громади, можливостей їх задоволення та безпосередньої участі мешканців у реалізації ініціатив з благоустрою тощо (залучення громадськості).

Відділ зв'язків із громадськістю має підпорядковуватися виконавчому комітету, селищному голові та є підзвітним і підконтрольним Воскресенській селищній раді (рис. 3.1). Основними завданнями відділу мають стати: забезпечення реалізації конституційного права громадян на звернення; сприяння висвітленню діяльності органів місцевого самоврядування, селищного голови в засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті громади; сприяння у створенні позитивного іміджу виконавчого комітету Воскресенської селищної ради через забезпечення відкритості його діяльності та сприяння розвитку конструктивних зв'язків з громадськістю, засобами масової інформації, організаціями громадянського суспільства тощо.

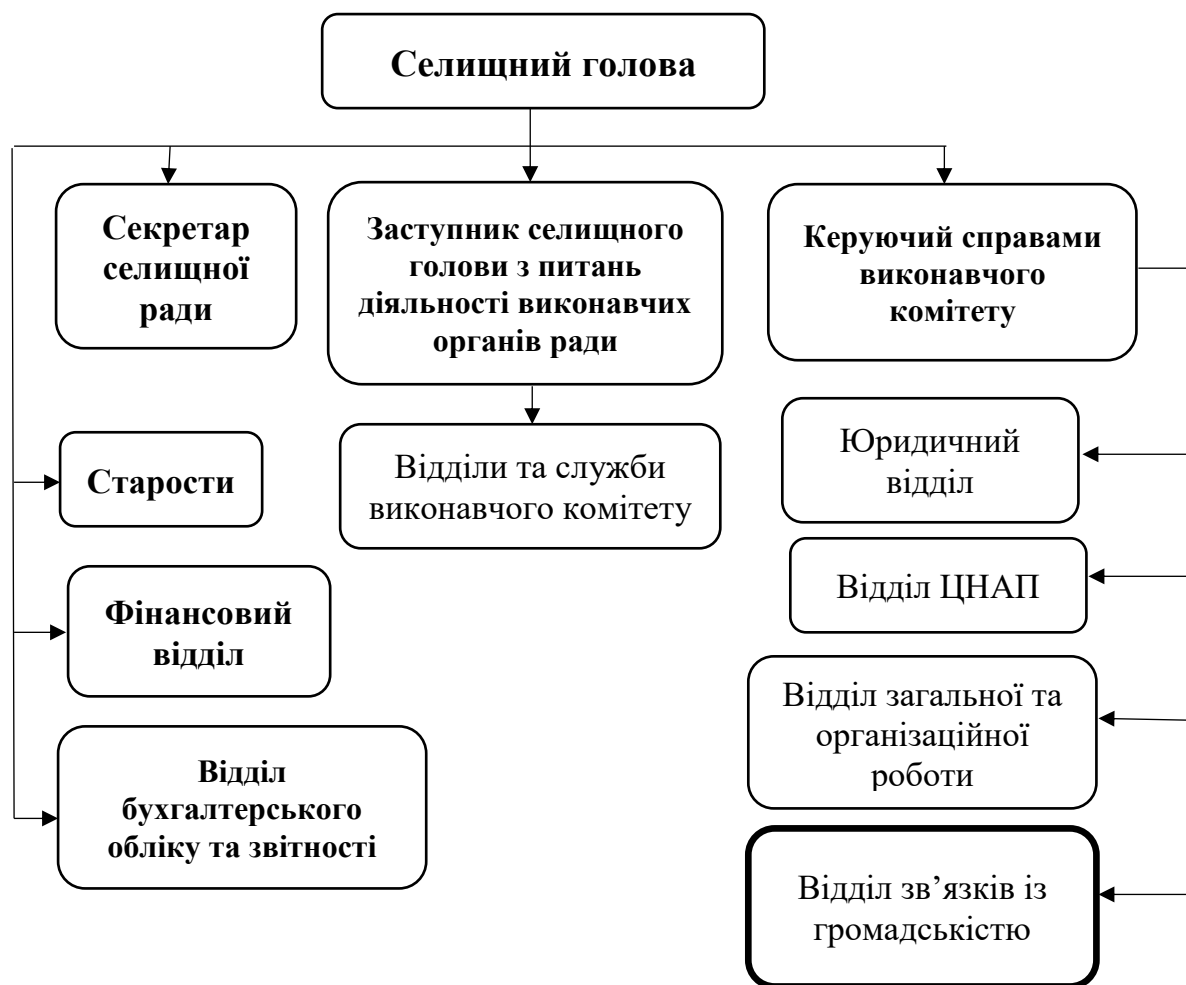

Рис. 3.1. Модернізація організаційної структури апарату та виконавчих органів Воскресенської селищної ради

Для реалізації цих завдань відділ зв'язків із громадськістю має співпрацювати з усіма структурними підрозділами апарату та виконавчих органів Воскресенської селищної ради, одержувати в установленому порядку інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених на управління завдань; організовувати наради, зустрічі з питань, що належать до компетенції відділу. Для розгляду питань, пов'язаних з економічним розвитком, внесення пропозицій щодо залучення громадськості та бізнес-сектору до співпраці, відділ зв'язків із громадськістю має активно співпрацювати з відділом ЖКГ, інвестицій та соціально-економічного розвитку.

Щодо консультування з громадськістю та бізнес-сектором у Воскресенській територіальній громаді, то широке обговорення різних способів

вирішення конкретної проблеми призводить до того, що у ході консультацій органи місцевої влади збирають і узагальнюють думки та позиції, які можуть виявитися дуже різними. Консультування бізнесу та громадськості включає:

- проведення громадських слухань та громадських обговорень за участю осіб, які приймають рішення, з метою визначення актуальних проблем та збору пропозицій;
- проведення експертних семінарів і нарад для підготовки експертних рекомендацій щодо вирішення проблеми;
- проведення сесій чи засідань комісій з можливістю висловлення позицій підприємцями та громадськістю;
- організація публічних заходів для обговорення результатів реалізації місцевої політики за участю бізнесу та громадян.

Проте без налагодженої системної командної роботи та стратегічних завдань неможливо побудувати довіру, переконати та змінити думку людей. А в умовах війни важливо правильно вибрати комунікаційні цілі, канали комунікації та повідомлення та зібрати їх у план комунікації. Це допоможе зберегти зв'язок із мешканцями, повернути їх на деокуповані території, відновити інфраструктуру громади після війни. Для Воскресенської територіальної громади наразі найбільш пріоритетним та нагальним є позиціонування громади як привабливої для роботи та життя тобто, комунікації з внутрішньої аудиторією. Робота у цьому напрямі ведеться керівництвом та виконавчим комітетом селищної ради, проте є системні недоліки, виправлення яких дозволить підвищити ефективність комунікацій з громадськістю.

На нашу думку, на виконання завдання 2.4.3 «Залучення мешканців громади до місцевих ініціатив» Стратегії відновлення та розвитку (гл. 2.2), у Воскресенській територіальній громаді варто розробити та реалізувати *Комунікаційну стратегію Воскресенської селищної територіальної громади на період до 2027р.* Стратегічні цілі Комунікаційної стратегії мають розмежувати вплив на внутрішню та зовнішню аудиторію, а у сукупності сприяти місцевому економічному розвитку. Це необхідно для того, щоб стратегічні та операційні

цілі, зазначені у Стратегії відновлення та розвитку [41], знаходили своє відображення у поточній комунікації територіальної громади.

На жаль, місцева влада сьогодні не може підтримувати зв'язки з громадськими організаціями, оскільки у 8 існуючих на сьогодні органів самоорганізації населення та громадських об'єднань діяльність відсутня з початку повномасштабного військового вторгнення в Україну.

Що стосується забезпечення взаємодії місцевої влади та бізнес-сектору задля місцевого економічного розвитку, то саме сприяння підприємництву, яке веде до місцевого економічного розвитку, досягається через гранти для бізнесу. Підприємці можуть отримати безповоротну фінансову допомогу відповідно до пріоритетів грантодавців. Такий підхід дозволяє підприємствам залучати інвестиції та переходити на новий рівень розвитку, вирішуючи проблеми та сприяючи реалізації нових ідей.

Щодо можливостей розвитку підприємницької діяльності та бізнес-ініціатив місцева влада Воскресенської ТГ може залучати ЦНАП та надавати консультації внутрішньо переміщеним особам за графіком.

Запровадження *навчання для внутрішньо переміщених осіб* також є одним із комунікаційних інструментів підтримки бізнес-ініціатив. Йдеться про організацію тематичних курсів та навчальних програм, які б надавали необхідну інформацію про розвиток підприємницької діяльності та інформацію про наявні державні чи міжнародні грантові можливості.

Важливо зазначити, що успіх розвитку підприємницької діяльності в суспільстві тісно пов'язаний зі здатністю визначати сфери, які є дефіцитними в даній громаді. Це визначає рівень попиту на продукцію бізнесу та рівень безробіття, особливо в районах з невеликою кількістю населення. Вибір оптимальної стратегії розвитку підприємництва з урахуванням індивідуальних особливостей кожної адміністративно-територіальної одиниці передбачає поглиблене вивчення функціонально-структурних особливостей організації господарської діяльності, попиту на її продукцію в суспільстві та сприйняття органів місцевого самоврядування в межах їх юрисдикції.

Взаємодія місцевої влади та бізнесу має координуватися через спільний консультативно-дорадчий орган, наприклад *Раду підприємців*. У цій структурі важливо врахувати представників бізнесу усіх населених пунктів, які входять до територіальної громади. Метою діяльності Ради підприємців є сприяння розвитку підприємництва, покращення інвестиційного клімату та визначення перспективних напрямів розвитку відповідно до потреб територіальної громади. Вони також сприяють об'єднанню зусиль бізнесу та місцевої влади для розвитку підприємницької діяльності на своїй території, забезпечення надання якісних послуг на рівні європейських стандартів.

Науковим обґрунтуванням створення *Ради підприємців* як консультативно-дорадчого органу для місцевої ради є досягнення конкретних результатів, таких як зниження рівня безробіття, створення нових робочих місць та збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Для досягнення цього важливо розробити ефективне регуляторне середовище та сприяти інфраструктурним проєктами, які підтримують розвиток підприємництва та місцевий економічний розвиток громад.

Як вже зазначалося, у березні 2022р. Воскресенська територіальна громада певний час знаходилася в окупації, потім - під обстрілами. Внаслідок активних бойових дій на території громади були пошкоджені приватні будинки, сільгосппідприємства, комунальні установи тощо.

На нашу думку, під час війни дуже важливим для органів місцевої влади налагодити також *партнерство з волонтерськими об'єднаннями у громаді*. Волонтери, як правило, є активними жителями громади, які надають волонтерську допомогу у вільний час. Саме цей час є дуже важливим аспектом волонтерства. Волонтер віддає цей ресурс, вкладає свій час і таланти у вирішення соціальної проблеми.

Зазвичай, органи місцевого самоврядування «не помічають» волонтерського руху. Основні причини цього, з одного боку, – відсутність мотивації до співпраці з волонтерами, а з іншого – нерозуміння «плюсів» такої співпраці, а саме: вирішення нагальних проблем жителів та внутрішньо

переміщених осіб; поширення цінностей серед місцевого населення; залучення додаткових ресурсів у громаду; і найголовніше, посилення згуртованості та активності мешканців.

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері здійснення волонтерства визначені у Законі України «Про волонтерську діяльність», де чітко зазначено, що «органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи забезпечують сприятливі умови для здійснення волонтерської діяльності, підвищення суспільного престижу такої діяльності та створення передумов для її розвитку, підтримки та заохочення діяльності волонтерів в Україні» [28].

На нашу думку, усі запропоновані інструменти взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадськості у Воскресенській ТГ можуть забезпечити точкові рішення місцевих проблем громади.

Щоб перейти до належного партнерства, яке передбачає, перш за все, розподіл відповідальності за процес вироблення політики з місцевого економічного розвитку, необхідно налагодити трьохсторонню комунікацію між органами місцевої влади, з одного боку, бізнес-сектором, що працює на території Воскресенської територіальної громади, з другого боку, та жителями громади, з третього. Тристороння комунікація може бути не пов'язана з конкретним питанням або актуальним процесом розробки політики місцевого економічного розвитку. Вона є загальним способом обговорення питань органами влади, представниками бізнес-спільноти та громадським сектором. Тому питання для обговорення можуть визначатися трьома сторонами. Така співпраця часто веде до вироблення спільних комунікацій, проєктів нормативних рішень, місцевих ініціатив.

Тристоронній діалог включає такі інструменти:

- проведення регулярних зустрічей для обміну думками, а також спеціалізованих зустрічей з окремих питань

- публічне надання відгуків про проведені зустрічі як від влади, так і від представників місцевого бізнесу, а також від громадських організацій та мешканців громади.

У результаті впровадження таких інструментів взаємодії у практику Воскресенської територіальної громади відбувається і взаємовплив. На відміну від «зв'язків з громадськістю» або «консультацій з підприємцями», влада намагатиметься досягнути консенсусу у відносинах.

На сьогоднішній день, як у підприємців, так і у мешканців громади, відсутня довіра до влади. Хоча багато хто з представників бізнесу або громадського суспільства не довіряють представникам влади, разом з тим, вони підсвідомо очікують довіру до себе. Тому, на нашу думку, влада Воскресенської територіальної громади має стати ініціатором перетворення бізнес-сектору та громадського сектору у суб'єктів спільної взаємодії (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Побудова належної взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадського сектору Воскресенської територіальної громади

Очевидно, що в правових умовах воєнного стану, одночасного планування повоєнного відновлення та європейської інтеграції України, взаємодія місцевої влади, бізнесу та громадськості у місцевих громадах має будуватися на основі об'єднання, визнання, комунікації, взаєморозуміння та довіри.

3.2. Модель формування партнерських відносин між ОМС Воскресенської ТГ, місцевим бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку

Як зазначалося у Розділі 1 кваліфікаційної роботи, партнерські відносини «місцева влада – бізнес – громадський сектор» формуються під впливом спільної мети, досягнення згоди, сумлінності співпраці, відсутності безпринципності та пристосовуваності, безпеки сторін, достатності і прозорості інформаційного середовища. При цьому внутрішньою метою такого формування є отримання вигоди всіх його учасників з мінімальними витратами і синергетичним соціально-економічним ефектом.

Авторський колектив [5] у своєму науковому дослідженні визначає партнерські відносини між місцевою владою, бізнесом та громадським сектором як «трикутник партнерства» [5, с.318], підкреслюючи при цьому, що ефективність його функціонування можливе за умови зацікавленості усіх сторін у розвитку такого партнерства.

Як зазначає А. Жуковська [10], «одночасна взаємодія місцевої влади, бізнесу та громадського суспільства дозволяє отримати синергетичний ефект, суть якого зводиться до того, що поряд із індивідуальними вигодами, які отримують всі учасники такої взаємодії, є ще спільна для них всіх вигода - досягнення позитивних цілей майбутнього і в економіці, і в публічній політиці, і в соціально-гуманітарній сфері. При виборі моделей співпраці необхідно враховувати особливості завдань, які стоять перед ОМС, бізнесом та громадськістю, специфіку функціонування підприємницьких структур,

громадських організацій та їх реальні можливості впливу на місцевий економічний розвиток. Влада і бізнес повинні бути взаємно відповідальними за виконання їх обов'язків перед суспільством і громадянами» [10].

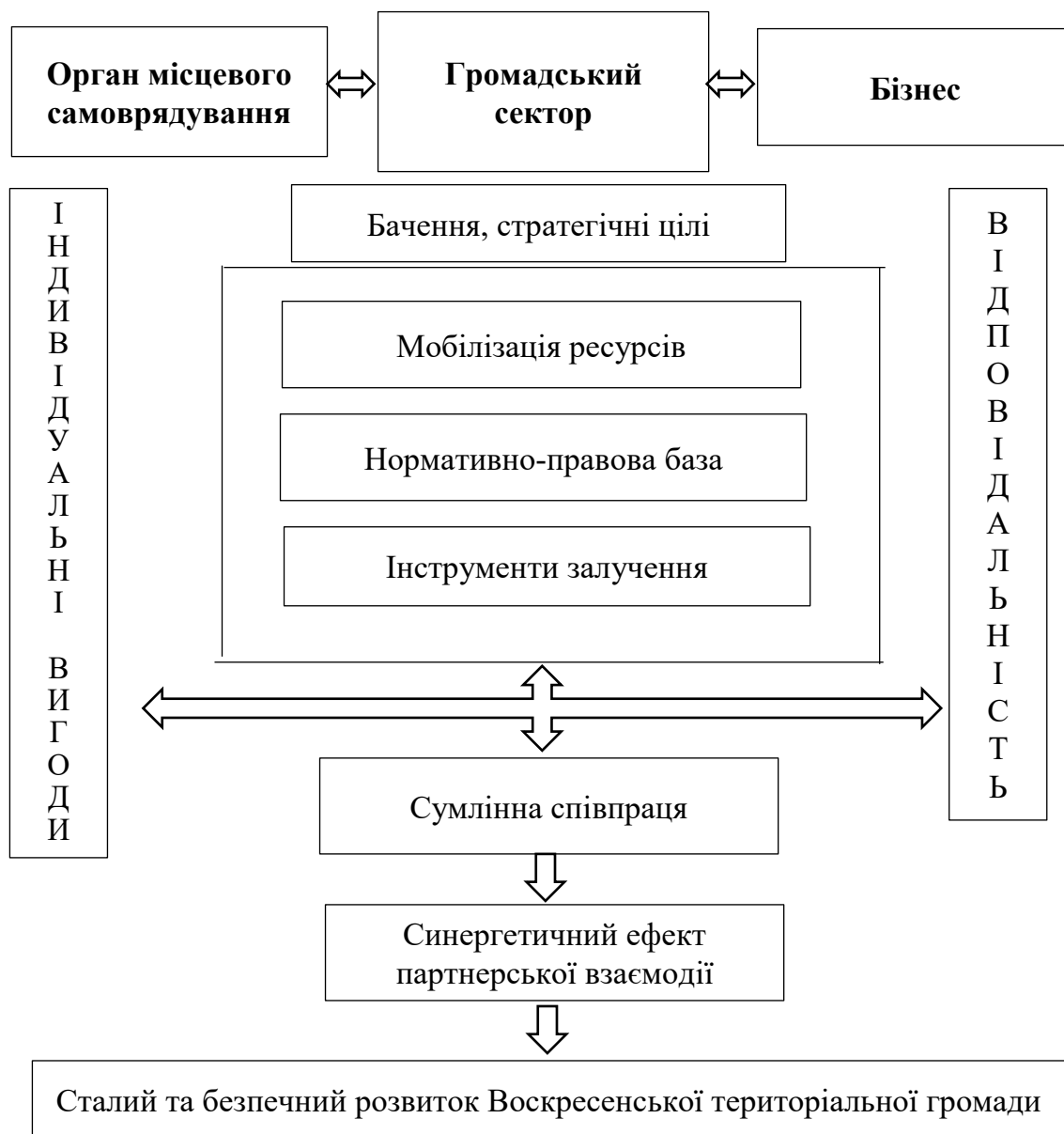

Рис. 3.2. Модель партнерських відносин між владою, бізнесом та громадським сектором у Воскресенській територіальній громаді

Досягти синергетичного ефекту поряд з індивідуальними вигодами місцевої влади, бізнесу та громадського сектору у Воскресенській територіальній громаді можливо розвиваючи активні форми співпраці на місцевому рівні за рахунок всебічної підтримки місцевих ініціатив щодо розбудови соціальної

інфраструктури, створення комфортних умов проживання жителів. Модератором такої взаємодії можуть бути громадські організації або активні громадяни, які виносять на обговорення важливі проблеми з метою пошуку шляхів участі ОМС і бізнесу у їхньому вирішенні. Так, за ініціативи жителів, ОМС і бізнес можуть виступити ефективними партнерами у поліпшенні екологічного стану розміщених на території громади природних об'єктів (очищення і окультурення водних та лісових об'єктів, створення місцевих парків відпочинку, відродження розташованих на території історичних об'єктів, що можуть стати привабливими для залучення туристів), налагодженні культурно-спортивного дозвілля (відновлення будинків культури та спортивних об'єктів, спонсорство у професійних та дитячих спортивних командах), вирішенні ключових проблем соціально-інфраструктурного значення.

Ефективність функціонування такої моделі партнерських відносин (рис. 3.2) обумовлена оптимальним балансом взаємодії між партнерами, оскільки важко сказати, чи будуть влада, бізнес та громадський сектор повністю задоволені діями один одного. На сьогодні ми бачимо дуже слабку мотивацію бізнесу до співпраці з органом місцевого самоврядування та громадськістю. Тому з метою формування сталого та безпечного розвитку Воскресенської територіальної громади необхідним є зміцнення партнерських відносин між цими суб'єктами, пропаганда моделі ефективної співпраці, регулярна комунікація на тристоронній основі, культивування ідеї партнерської взаємодії на кращих практиках інших громад через засоби масової інформації та освітні установи, створення відкритої і рівноправної системи взаємних поступок і зацікавленості. У такому випадку стане реальністю сталий розвиток Воскресенської територіальної громади, підвищення якості життя її жителів, засновані на сумлінному, безпечному, прозорому партнерстві влади, бізнесу та громадського сектору.

Висновки до Розділу 3

З такими великими викликами, що постали перед Воскресенською територіальною громадою Миколаївської області, та значними ресурсами для вирішення нагальних питань, громада може забезпечити місцевий економічний розвиток. Потрібно докласти зусиль на багатьох фронтах. Зокрема, потрібне розширення співпраці між різними зацікавленими сторонами для розробки та реалізації відповідних проектів, які сприятимуть економічному та соціальному відродженню громади. Це включає співпрацю між місцевими, національними та регіональними органами влади, бізнес-сектором, громадськістю та іншими для реалізації проектів, які підтримують місцевий економічний розвиток; співпраця між підприємствами та навчальними закладами (у т.ч. Національним університетом кораблебудування ім. адмірала Макарова), щоб гарантувати, що працівники можуть вдосконалювати або адаптувати свої навички до перспективних галузей промисловості; а також співпраця між місцевою владою та бізнес-сектором у визначенні інвестицій в інфраструктуру та спрощенні процедур інвестування бізнесу.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

4.1. Характеристика та аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів

Збереження здоров'я працівників –це першочергове завдання кожного роботодавця. Законодавство України чітко визначає, що забезпечення належних умов праці має бути основною умовою при працевлаштуванні особи на підприємство будь-якої форми власності.

Конституція України [14] визначає, що «кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці» [14]. А відповідно до Кодексу законів про працю України [13], «створення безпечних і нешкідливих умов праці є обов'язком роботодавця» [13].

Враховуючи ці законодавчі норми, стає зрозумілим, що будь-яке підприємство, установа чи організація зобов'язані створити належні умови праці, щоб працівник почувався безпечно та комфортно під час трудового процесу, а також точно знав, що його роботодавець несе повну відповідальність за виробничу шкоду, заподіяну його здоров'ю.

В Законі України «Про охорону праці» [36] вказано, що «охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності» [36]. Тобто це означає, що охорона праці на підприємстві, в установі, організації – це сукупність різних заходів і засобів, які забезпечують безпечні умови праці для працівника.

Небезпечні і шкідливі виробничі фактори, за природою впливу на людину, діляться на чотири групи: фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні.

Вражаючі здоров'я людини фактори дуже часто бувають прихованими або неявними тобто такими, які важко виявити чи розпізнати. Це в рівній мірі стосується як будь-яких небезпечних та шкідливих факторів, так і джерел небезпеки, які породжують їх. Небезпечний або шкідливий виробничий фактор, сам по собі, не є загрозою для життя і здоров'я людини. Прояв небезпеки, можливо тільки за певних причин, як правило, пов'язаних з порушеннями правил охорони праці, і наявності відповідного вражаючого фактору. Тобто стає зрозуміло, що працівник під час робочого процесу може не помічати вражаючі фактори, але вони можуть нанести йому шкоду, якщо правила охорони праці порушено.

Ми проаналізували зазначені групи небезпечних і шкідливих виробничих факторів і прийшли до висновку, що найбільш актуальними для органу місцевого самоврядування є саме фізичні та психофізіологічні фактори. Розглянемо їх більш детально.

Фізичні фактори.

Органу місцевого самоврядування притаманний такий вид шкідливих фізичних факторів, як незадовільний мікроклімат. Це може бути некомфортний температурний режим, підвищена або понижена вологість у приміщенні, відсутність достатньої вентиляції повітря, недостатнє природнє або технічне освітлення робочого місця.

1. Температурний режим. В санітарних нормах [39] зазначено, що температурний режим в приміщеннях, де працівники виконують свої обов'язки в сидячому положенні без будь-якого фізичного напруження, має становити від 22°C до 24°C [39]. Саме за таких умов зберігається оптимальний мікроклімат, завдяки якому забезпечується відчуття теплового комфорту та створюються умови для високого рівня працездатності.

2. Вологість повітря. В приміщеннях, де працівники не виконують складної фізичної роботи, відносна вологість повітря в холодний та теплий період року може коливатися в проміжках 60-40% [39].

3. Швидкість руху повітря. Тривалий вплив несприятливих метеорологічних умов на організм людини може погіршувати самопочуття, знижувати працездатність, а також призводити до виникнення захворюваності. Тому закриті приміщення, в яких працівники виконують свої обов'язки протягом тривалого періоду часу, мають обов'язково своєчасно та регулярно провітрюватися. Зазвичай для цього використовують природну вентиляцію (аерацію), проте якщо такий вид вентиляції не можливий або не є ефективним, слід забезпечити механічну загальнообмінну вентиляцію.

4. Освітлення. Природне освітлення необхідне людському організму на фізіологічному рівні. Під час тривалого робочого процесу без сонячного світла працівник швидше втомлюється, знижується швидкість його реакції, він починає некоректно реагувати на поточні завдання. В тих приміщеннях, де особливістю будівлі є відсутність достатнього природного освітлення, потрібно передбачати місця відпочинку працівників з наявним сонячним світлом або ж з потужними led-лампами, які спроможні якісно його імітувати. Під час роботи працівники повинні бути забезпечені достатнім рівнем розсіяного світла. Середня величина освітленості приміщення повинна коливатися в межах близько 800-100 люксів, але таким чином, щоб в безпосередній близькості до робочого місця було значення не менше 200 люксів.

Психофізіологічні фактори.

Психофізіологічні виробничі фактори – не менш важливі причини, які можуть суттєво впливати на працездатність та здоров'я працівників органів місцевого самоврядування. До небезпечних та шкідливих психофізіологічних виробничих факторів можна віднести такі чинники, як фізичні та нервово-психічні перевантаження,

1. Фізичні перевантаження. Вид психофізіологічного фактору, дія якого характеризується тривалою багатогодинною роботою в одноманітному положенні та із незначною руховою активністю.

2. Нервово-психічні перевантаження. Вид психофізіологічного фактору, який полягає у розумовій перенапрузі, монотонності праці,

перенапруженні зорового та тактильного аналізаторів, емоційних перевантажень.

Діяльність працівників органу публічної влади передусім пов'язана з використанням великих обсягів інформації, із застосуванням комп'ютеризованих робочих місць, із частим прийняттям відповідальних рішень в умовах дефіциту часу, безпосереднім контактом з людьми різних типів темпераменту. До того ж тривала робота за комп'ютером призводить до навантаження на зорову систему працівника. А це в свою чергу викликає біль, печіння та різь в очах, почервоніння повік та очей.

Все це зумовлює високий рівень нервово-психічного перевантаження, знижує функціональну активність центральної нервової системи, призводить до розвитку втоми і стресу.

Отже, діяльність працівників органу місцевого самоврядування пов'язана з фізичними та психофізіологічними шкідливими і небезпечними виробничими факторами. Ці фактори спроможні викликати фізичну втому у працівників, а також емоційне перевантаження та стрес.

Фізичні фактори виражаються насамперед у наявності несприятливого мікроклімату в робочих приміщеннях, які полягають у некомфортній температурі повітря, в пониженій або підвищеній вологості та недостатньому освітленні робочих місць.

Психофізіологічні фактори пов'язані з фізичними та нервово-психічними перевантаженнями, які ґрунтуються на довготривалому статичному положенні за робочим столом, обробці великого обсягу нової інформації, тісному спілкуванні з отримувачами публічних послуг.

4.2. Розробка заходів з охорони праці у Воскресенській селищній раді

Діяльність Воскресенської селищної ради залежить від ефективного та злагодженого функціонування її структурних підрозділів. Залежно від

виробничої необхідності та обсягів роботи, селищна рада забезпечує створення додаткових відділів у своєму складі. Так, Розпорядженням голови Воскресенської селищної ради від 23.03.2011р. № 39 було створено Службу охорони праці для організації виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці.

Закон України «Про охорону праці» [36] містить цілий комплекс напрямів, які забезпечують функціонування системи управління охороною праці. Відповідно до закону Служба охорони праці Воскресенської селищної ради виконує наступні завдання (рис. 4.1).

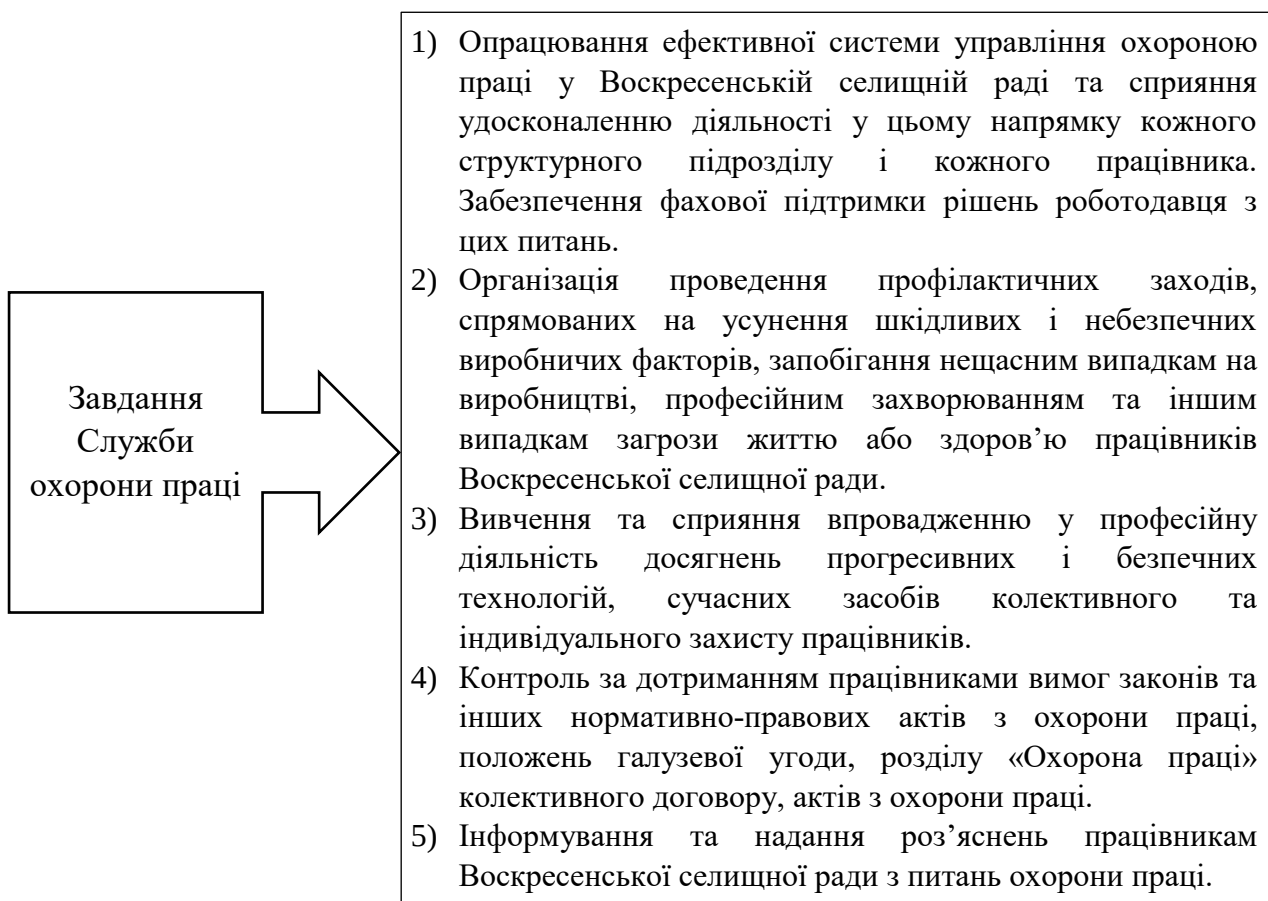

Рис. 4.1. Основні завдання Служби охорони праці Воскресенської селищної ради

Окрім вищезазначених основних завдань, до функцій Служби охорони праці Воскресенської селищної ради належать:

- 1) Розроблення спільно з іншими структурними підрозділами комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці;
- 2) Підготовка проєктів наказів з питань охорони праці і винесення їх на розгляд Воскресенській селищній раді;
- 3) Проведення спільно з представниками інших структурних підрозділів перевірок дотримання працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці;
- 4) Складання звітності з охорони праці за встановленими нормами;
- 5) Проведення з працівниками вступного інструктажу з охорони праці;
- 6) Забезпечення належного оформлення і зберігання документації з питань охорони праці, а також своєчасної передачі її до архіву згідно з установленим порядком;
- 7) Ведення обліку та проведення аналізу причин виробничого травматизму, професійних захворювань, аварій, заподіяної ними шкоди;
- 8) Складання за участю керівників структурних підрозділів Воскресенської селищної ради переліків професій, посад і видів робіт, на які повинні бути розроблені інструкції з охорони (безпеки) праці;
- 9) Інформування працівників про основні вимоги законів, інших нормативно-правових актів та актів з охорони праці, що діють в межах селищної ради;
- 10) Розгляд питань про підтвердження наявності небезпечної виробничої ситуації, що стала причиною відмови працівника від виконання дорученої роботи; розгляд листів ,заяв, скарг працівників селищної ради, що стосуються питань дотримання законодавства про охорону праці;
- 11) Організація забезпечення структурних підрозділів нормативно-правовими актами з охорони праці, що діють в межах селищної ради; організація нарад ,семінарів, конкурсів тощо з питань охорони праці;
- 12) Участь у розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, відповідно до Порядку розслідування та ведення обліку

нещасних випадків, захворювань та аварій на виробництві, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 337; участь у роботі комісій з приймання в експлуатацію закінчених будівництвом, реконструкцією або технічним переозброєнням об'єктів виробничого і соціально-культурного призначення, відремонтованого або модернізованого устаткування в частині дотримання вимог охорони (безпеки) праці; участь у розробленні положень, інструкцій, розділу «Охорона праці» колективного договору, актів з охорони (безпеки) праці;

13) Забезпечення організаційної підтримки (в разі наявності) роботи комісії з питань охорони праці у Воскресенській селищній раді;

14) Контроль за виконанням заходів, передбачених програмами, планами щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

У 2017 році розпорядженням голови Воскресенської селищної ради від 31.07.2017р. № 112-р затверджено інструкції з охорони праці та пожежної безпеки з метою профілактики нещасних випадків і пожеж, а саме: інструкцію про заходи пожежної безпеки для приміщень; інструкцію вступного інструктажу з пожежної безпеки для працівників; загальну інструкцію з питань охорони праці для працівників; інструкцію з питань охорони праці при роботі на персональному комп'ютері; інструкцію з питань охорони праці для вартівника; інструкцію з питань охорони праці для прибиральника службових приміщень.

У 2023 році розпорядженням секретаря Воскресенської селищної ради від 17.04.2023р. № 34-р призначено відповідальну особу за здійснення заходів у сфері охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки по Воскресенській селищній раді, з метою дотримання вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки та охорони праці у структурних підрозділах Воскресенської селищної ради.

Отже, наразі у Воскресенській селищній раді Службу охорони праці представляє відповідальна особа за здійснення заходів у сфері охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки. Це необхідний

структурний підрозділ, на який покладено важливі завдання та функції. Основною метою Служби охорони праці є збереження життя та здоров'я працівників досліджуваного органу місцевого самоврядування. За допомогою профілактичних заходів, контролю та моніторингу відповідальна особа за здійснення заходів у сфері охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки забезпечує високий рівень працездатності та запобігає виникненню виробничого травматизму серед працівників.

Висновки до Розділу 4

Сучасні умови праці мають відповідати психологічним, фізіологічним, ергономічним та технічним вимогам. Дослідження усіх шкідливих та небезпечних факторів, що впливають на умови праці працівників Воскресенської селищної ради, показало, що головними, в даному випадку, є фізичні та психофізіологічні навантаження. Трудова діяльність даних працівників належить до категорії робіт, які пов'язані з використанням великих обсягів інформації, із застосуванням комп'ютеризованих робочих місць, із частим прийняттям відповідальних рішень в умовах дефіциту часу, безпосереднім контактом із людьми тощо. Все це зумовлює високий рівень психофізіологічного перевантаження, знижує функціональну активність центральної нервової системи, призводить до розвитку втоми, стресу.

Комфортні умови праці у Воскресенській селищній раді є важливими умовами високопродуктивної праці й профілактиці захворювань. Тому модернізація заходів з охорони праці у Воскресенській селищній раді є одним з першочергових завдань відповідальної особи за здійснення заходів у сфері охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, що планує роботи щодо забезпечення безпеки праці; організовує проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих та небезпечних факторів; запобігає нещасним випадкам, професійним захворюванням працівників; контролює дотримання працівниками ради вимог нормативно-правових актів з охорони праці; інформує та надає роз'яснення працівникам ради

з питань охорони праці. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» селищний голова (в даному випадку - секретар селищної ради) зобов'язаний забезпечувати безпечні умови праці кожному з працівників Воскресенської селищної ради.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити такі загальні висновки і рекомендації:

1. У сучасних реаліях складно ефективно управляти територіальною громадою без розуміння мешканцями процесів, які відбуваються в ній. В свою чергу, низький рівень довіри до органів влади та пасивність мешканців може навіть перешкоджати впровадженню якісних змін. Тому налагодження партнерських відносин стає одним із найважливіших підходів в публічному управлінні на шляху досягнення спільних цілей. Отже, партнерство розглядаємо як діяльність, як процес, як механізм досягнення цілей. Партнерські відносини треба вибудовувати, враховуючи зацікавленості усіх сторін і ймовірні ризики.

2. Місцевий економічний розвиток безпосередньо пов'язаний із взаємоузгодженою та взаємовигідною співпрацею між трьома секторами: місцевою владою, бізнесом і громадськістю. Спільна діяльність зазначених секторів є ознакою міжсекторального партнерства. Міжсекторальне партнерство може існувати абсолютно у будь-якій сфері суспільного життя, наприклад, у сфері громадського здоров'я, у сфері культури, в організації інклюзивного навчання на рівні громад, при реалізації екологічної політики, а в правових умовах воєнного стану – у сфері допомоги внутрішньо переміщеним особам. Перспективними секторами для формування партнерських відносин між владою, бізнесом та громадськістю у забезпеченні місцевого економічного розвитку є пошук зовнішнього фінансування, розвиток соціальних проєктів, контроль за діями органів влади, створення механізмів діалогу між ними.

3. Сьогодні безперечно, що відносини з громадськістю та бізнесом, як вид тристороннього зв'язку, відіграють надзвичайно важливу роль у територіальній громаді у контексті забезпечення місцевого економічного розвитку, особливо в період війни, реформ, перетворень та підвищеної турбулентності. Сьогодні законодавство України створило усі необхідні передумови, механізми та інструменти для міжсекторальної співпраці.

4. Воскресенська селищна територіальна громада утворена відповідно до рішення селищної ради від 04 січня 2017 року. До складу громади увійшли смт Воскресенське, селище Горохівка, селище Грейгове та 6 сіл Миколаївського району Миколаївської області. Воскресенська територіальна громада є густонаселеною у порівнянні з іншими громадами району та області. Щільність населення складає 47 осіб/км². Головним напрямком господарської діяльності громади є підприємства агропромислового сектору, в якому переважає виробництво зернових, технічних та овочевих культур. Найбільшими платниками податків громади є сільгоспвиробники. На території громади зареєстровано 8 органів самоорганізації населення та громадських об'єднань, однак станом на 01.01.2023 року діяльність у них відсутня. Питаннями місцевого економічного розвитку, а також залученням громадськості та бізнес-сектору, займається відділ ЖКГ, інвестицій та соціально-економічного розвитку Воскресенської селищної ради, що підпорядковується заступнику селищного голови з питань діяльності виконавчих органів ради.

5. Формування партнерських відносин між місцевою владою та жителями у Воскресенській територіальній громаді представлено такою формою участі громадськості як інформування, хоча 40% жителів громади вважають, що його рівень є недостатнім. Також має місце консультування з громадськістю для врахування думки мешканців та мешканок у вигляді громадських слухань та громадських обговорень. Селищна рада прагне більшої партисипації, тому розроблені конкретні заходи щодо соціальної згуртованості заради місцевого економічного розвитку у Стратегії відновлення та розвитку на 2023-2027рр.

6. Представники бізнес-сектору Воскресенської територіальної громади оцінили рівень співпраці з головою громади в основному задовільно (44% підприємців); з селищною радою та депутатами частково задовільно (39% підприємців). Проте, частина підприємців має і негативний досвід спілкування з місцевою владою (28%). На думку підприємців для місцевого економічного розвитку необхідно, насамперед, розвивати малий та середній бізнес, підтримувати фермерство, сприяти розвитку промислових підприємств. На нашу

думку, у заохоченні підприємницької активності у Воскресенській територіальній громаді є критично важливою роль комунікацій. Оцінка завдань місцевої політики продемонструвала, що ці завдання спрямовані на залучення бізнес-сектору Воскресенської ТГ до місцевого економічного розвитку.

7. Згідно з аналізом діяльності органів місцевої влади Воскресенської територіальної громади у взаємовідносинах з бізнес-сектором та громадськістю, можемо стверджувати, що існуючі механізми участі є недостатньо ефективними. На нашу думку, доцільним є введення до складу виконавчого комітету Відділу зв'язків із громадськістю що буде «голосом» Воскресенської селищної ради, який інформує, надихає та забезпечує комунікацію у внутрішньому та зовнішньому медіа-просторі з метою формування позитивного іміджу та довіри до органів місцевого самоврядування. Крім цього, варто розробити та реалізувати Комунікаційну стратегію Воскресенської селищної територіальної громади на період до 2027р. Стратегічні цілі Комунікаційної стратегії мають розмежувати вплив на внутрішню та зовнішню аудиторію, а у сукупності сприяти місцевому економічному розвитку. До інструментів взаємодії місцевої влади та бізнес-сектору віднесемо навчання для внутрішньо переміщених осіб з метою сприяння підприємництву, створення Ради підприємців як консультативно-дорадчого органу Воскресенської селищної ради, партнерство місцевої влади з волонтерськими об'єднаннями у громаді. Побудова належної взаємодії місцевої влади, бізнесу та громадського сектору має будуватися на основі об'єднання, визнання, комунікації, взаєморозуміння та довіри.

8. З метою формування сталого та безпечного розвитку Воскресенської територіальної громади необхідним є формування моделі партнерських відносин між владою, бізнесом та громадським сектором, ефективність функціонування якої обумовлена оптимальним балансом взаємодії між партнерами.

9. Дослідження усіх шкідливих та небезпечних факторів, що впливають на умови праці працівників Воскресенської селищної ради, показало, що головними, в даному випадку, є фізичні та психофізіологічні навантаження.

10. Модернізація заходів з охорони праці у Воскресенській селищній раді є одним з першочергових завдань відповідальної особи за здійснення заходів у сфері охорони праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» селищний голова (в даному випадку - секретар селищної ради) зобов'язаний забезпечувати безпечні умови праці кожному з працівників Воскресенської селищної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC-2022 «Lugano Declaration». Lugano, 4–5 July, 2022. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1060/Lugano_Declaration_URC2022-1.pdf
2. Батанов О.В., Кравченко В.В., Приходько Х.В. Партисипативна демократія в системі місцевого самоврядування: проблеми законодавчого регулювання. *Аспекти публічного управління*. 2014. №9-10. С.12-28. URL: <https://aspects.org.ua/>
3. Буканов Г.М. Соціальне партнерство як інструмент реалізації екологічної політики на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №22. С.84-89. DOI: 10.32702/23066814.2019.22.84
4. Бюджетний Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572. із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства: навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А.М. Михненка; авт. кол.: Ю.П. Сурмін, А.М. Михненко, Т.П. Крушельницька та ін. К.: НАДУ. 2011. 388с. URL: <http://academy.gov.ua/>
6. Волосюк М. Формальні та неформальні інститути у забезпеченні економічного розвитку територій. *Актуальні вектори відновлювальної трансформації економіки України: Збірник матеріалів наукових економічних читань*. Миколаїв: НУК, 2023. Том 1. С.54-58. URL: https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/Thesis_FEM2023_Vol1.pdf
7. Деякі питання надання допомоги в рамках програми міжнародної технічної допомоги «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП». Постанова Кабінету Міністрів України в редакції від 17.08.2023р. № 822-2023-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
8. Дружинін С.С. Державно-громадянське партнерство у сфері культури: управлінські моделі країн світу. *Дніпровський науковий часопис публічного*

- управління, психології, права. 2022. №1. С.119-123. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.1.18>
9. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К. 2017. URL: https://onate.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_003_Feb_2018.pdf
 10. Жуковська А. Синергетичний ефект міжсекторної взаємодії в соціальній сфері. Тернопільський національний економічний університет. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/>
 11. Законодавче регламентування демократії участі в місцевому самоврядуванні країн Європейського Союзу. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <https://radaprogram.org/>
 12. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади: діагностика стану та механізми забезпечення: монографія / О.Ф. Новікова, В.П. Антонюк, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ. 2018. 244с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/mono_vo_2018_da_compressed.pdf
 13. Кодекс законів про працю України в редакції від 01.10.2023р. № 322-08. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
 14. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
 15. Кравченко О. Міжсекторальна співпраця в організації інклюзивного навчання на рівні громади. *Інноватика у вихованні*. 2022. Випуск 16. С.61-81. DOI: 10.35619/iiu.v1i16.481
 16. Кривокульська Н., Богач Ю. Аналіз форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. №4. С.60-66. URL: <https://www.econa.org.ua/>
 17. Левченко О., Величко Н., Ковшун Л. Партисипативний підхід та практики на рівні громади. Посібник. Херсон. 2018. 52с. URL: <https://www.hubs.org.ua/>

- 18.Матійчук А.В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Івано-Франківськ. 2016. 212с.
- 19.Мельник Л.А. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: основні поняття, проблеми та стратегічні напрями. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. №2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/>
- 20.Михеев В.А. Государственно-частное партнерство в реализации приоритетных национальных проектов. М.: Финпресс. 2016. 320с.
- 21.Міжсекторальні взаємодії як основа публічного управління: навч. посіб. / за заг. ред. С.О. Телешуна. Київ: НАДУ. 2018. 224с. URL: <http://academy.gov.ua/>
- 22.Офіційний сайт Воскресенської селищної ради Миколаївського району Миколаївської області. URL: <https://voskresenska.rada.today/>
- 23.Офіційний сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
- 24.Панчишин Р. Поняття та форми взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2018. №6. Частина 2. URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua/>
- 25.Партисипація у стратегуванні розвитку громади. Досвід територіальних громад Донеччини та Луганщини. Посібник, підготовлений в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу / упорядниця О. Нижник. 2021. URL: <https://www.ua.undp.org/>
- 26.Пітюлич М.М., Кудак К.М. Сучасні концепції місцевого розвитку в контексті партнерської співпраці у громадах. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-95>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/>

27. Полюлях Р.А. Зарубіжні концептуальні підходи щодо партнерства в сфері громадського здоров'я. *Право та державне управління*. 2022. №2. С.223-228. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.31>
28. Про волонтерську діяльність. Закон України в редакції від 31.03.2023р. № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
29. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України в редакції від 14.05.2020р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
30. Про доступ до публічної інформації. Закон України в редакції від 02.10.2021р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
31. Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні. Постанова Кабінету Міністрів України в редакції від 01.02.2019р. № 555-2011-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
32. Про затвердження участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова Кабінету Міністрів України в редакції від 07.05.2019р. № 996-2010-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
33. Про інформацію. Закон України в редакції від 16.07.2020р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
34. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України в редакції від 24.11.2021р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
35. Про органи самоорганізації населення. Закон України в редакції від 01.01.2020р. № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
36. Про охорону праці. Закон України в редакції від 01.10.2023р. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
37. Про публічні консультації. Проект Закону України від 23.10.2020р. № 4254, внесений Кабінетом Міністрів України. URL: <https://rada.gov.ua/>
38. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів

- України в редакції від 26.09.2020р. № 797-2017-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
39. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99. Постанова Міністерства охорони здоров'я України від 01.12.1999р. № va042282-99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
40. Соціальна згуртованість. Чому це важливо для громади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15453>
41. Стратегія відновлення та розвитку Воскресенської територіальної громади на 2023-2027рр. URL: <https://voskresenska.rada.today/strategiya-rozvytku/>
42. Устенко М.О. Формування теоретичних основ партнерських відносин за участю діяльності транспортно-логістичного центру. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск 11. Частина 4. С.74-77. URL: <http://www.ej.kherson.ua/>
43. Шинкарьов А.М. Міжсекторальне партнерство органів управління та децентралізація влади в Україні. *Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. №5. С.169-174. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>